Զ. ՏԱՐԻ 1677 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 6 ՆԱՒԱՍԱՐԴ 4382 – Հ. Տ. 16 ՕԳՈՍՏՈՍ 1889 – Ն. Տ. 28 ՕԳՈՍՏՈՍ 1889 – ՀԻՃՐ. 1 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1307 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌ولك
غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	[illegible]		160
»	»	Վեցամսեայ	»	80
»	»	Եռամսեայ	»	40
Գաւառաց	»	Տարեկան	»	200
»	»	Վեցամսեայ	»	100
Օտար երկիրներէ	տարեկան	Ֆրանք		56
»	»	Վեցամսեայ	»	28

Դուրս ղրկուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է խմբագրութեանս ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 16 ՕԳՈՍՏՈՍ, 1889

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ԻՏԱԼԻԱ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՄՊԵՐԹՕ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ.— ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՔ.—ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆՔ

Թնդանօթի հարուածներն Իտալիոյ մէջ Պանքաներէն սկսան։ Ժամանակէ մ'ի վեր պատերազմական փութաջան պատրաստութեանց լուրեր և տնտեսական ու սեղանաւորական տագնապի գուժեր միանգամայն կը լսէինք Իտալիայէն, և ահա դրամատունք զօրաբանակներէն առաջ գործի սկսան՝ վճարումները դադրեցնելով։

Եւ իրօք, այս երկու կարգի իրողութիւնք բոլորովին անկապ չեն իրարու հետ։ Ընդհանրապէս, երկրի մը հետեւած աշխարհավարութիւնը մեծապէս կ'ազդէ իւր տնտեսական կացութեան վրայ։ Բայց Իտալիոյ մէջ այս ազդեցութիւն անմիջական կերպիւ երեւցաւ։ Իտալիա Ֆրանսայի հետ առեւտրական դաշնագիրը խզեց, և «մաքսային պատերազմ» հրատարակեց իւր հզօր դրացւոյն դէմ։ Բայց Իտալիոյ հողային շատ մը բերքերուն, մանաւանդ գինիներուն, գլխաւոր գնորդը Ֆրանսան էր, և ֆրանսական յաճախորդաց կորուստը ծանր հարուած մ'եղաւ Իտալիոյ։ Ֆրանսայի դէմ «մաքսային պատերազմն» ալ ուղղակի հետեւանք էր Իտալիոյ քաղաքական նոր ընթացքին, որով կ'անդամակցէր Կեդրոնական Տէրութեանց Ֆրանսայի և Ռուսիոյ դէմ ուղղեալ նիզակակցութեան։ Գերմանիոյ հետ իւր դաշնադրութիւն կարելի է որ ապագային մէջ մեծ առաւելութիւններ բերէ Իտալիոյ. բայց առ այժմ գլխաւոր պատճառ մ'եղաւ տնտեսական տագնապին, յորմէ կը տառապի Իտալիա։

Ո՛չ միայն Ֆրանսայի հետ առեւտրական յարաբերութեանց դադարումն, այլ և պատերազմական պատրաստութեանց տարօրինակ աճումը տնտեսական մեծ բեռ մը դրաւ Իտալիոյ վրայ։ Եւ այս յարաճուն պատրաստութիւնք եւս ուղղակի հետեւանք են Իտալիոյ դաշնակցութեան Գերմանիոյ և Աւստրիոյ հետ։ Այս դաշնակցութիւնն իսկ պարտ կը դնէ Իտալիոյ վրայ՝ իւր բանակն ու նաւատորմը շատ զօրեղ վիճակի մը վերածելու։ Իտալիա իւր զինուորական պատրաստութիւնները կը կատարէ աժկալի կերպիւ, կարծես թէ մէկ երկու ամիսէն պատերազմի ծագման բացարձակ հաւաստիք ունենար։ Ամրութիւններ որք մի քանի տարիէն պիտի աւարտէին՝ կ'աշխատուի անմիջապէս շինել լմնցնել։ Միլիոնաւոր ֆրանքներն անխնայ կը վատնուին սպառազինութեանց, և իտալեան նաւարանք ամեն ժամանակէ աւելի գործունէութեամբ կը շինեն նոր զրահաւորներ ու թորփիլածնաւեր։ Ուստի՞ց կը հայթայթուին այս գումարներ։ — Եթէ Գերմանիա Ֆրանսայէն առած հինգ միլիառները վատնելէն զատ մեծկակ պարտքի մը տակ մտաւ Ֆրանսայի դէմ նոր պատերազմի մը պատրաստ գտնուելու համար, Իտալիա որ առանց այն միլիառներն ունենալու Ֆրանսայի դէմ պատերազմի պատրաստ գտնուիլ կ'ուզէ՝ բնականապէս պարտք ալ ըրաւ, որոց վրայ ծանր յաւելումներ ալ ըրաւ։ Պարտուց յարաճուն տոկոսը մի կողմէ, տուրքերը միւս կողմէ, զգալի հարուած մը տուին Իտալիոյ տնտեսական կացութեան։

Ամեն երկրէ աւելի Իտալիոյ մէջ վիճակահանութիւնք և բախտի խաղեր յարգի են։ Շահադիտութեան ամենէն աւելի անձնուէր ժողովուրդն է իտալացին։ Վերջին ժամանակներս շահադիտական գործողութիւնք մեծապէս ծաւալած և ընդարձակած էին յԻտալիա։ Եւ ինչպէս անխուսափելի է այսպիսի պարագայից մէջ, երբ երկրին տնտեսական պայմանք հաստատ հիմ չունին, սեղանաւորական տագնապն յաջորդեց տնտեսական տագնապին, և հետեւանքն եղան դրամատանց ոմանց սնանկութիւնք, որոց ալ հետեւանքը պիտի լինին շատ մը սեղանաւորական և առեւտրական տուներու սնանկութիւնք։ Այս աղէտք առանձինն չեն գար։ Վարկի հաստատութեան մը խորտակումն այն հաստատութեան հետ գործ ունեցող տուներու կամ անհատներու կործանումն է աւելի կամ նուազ։ Աղէտին ծանրութիւնն անով մանաւանդ կը յայտնուի որ Կառավարութեան և պետական Դրամատանց ոմանց օգնութիւնք բաւ չեղան առաջքն առնլու երեկի հեռադրաւ ծանուցեալ սնանկութեանց։ Այսպիսի դժբախտութիւն մը քանի ամիսէ ի վեր կը գուշակուէր, քանի որ այս տարի ամեն տարիէ աւելի առեւտրական և սեղանաւորական սնանկութիւնք կը ծանուցուէին Իտալիայէն, անհանդարտ և անապահով կացութեան մը յայտարար նշաններն։ Կը յուսացուէր վերջնական խորտակման առաջքն առնուլ։ Այս յոյս ի դերեւ ելած է այժմ։

Ումպերթօ թագաւոր պտոյտ մը կ'ընէ իւր Տէրութեան հարաւային գաւառաց մէջ, ուր թշուառութիւն ամենէն աւելի է կ'ըսուի։ Կը պատմուի թէ ժողովրդեան այս վիճակն զգալի կերպիւ Ն. Վեհափառութեան ներկայացնելու համար զանազան ձեռնարկներ եղած են։ Բայց այնպէս են օրուան քաղաքականութեան պահանջմունք որ այս ժողովրդոց պետական օգնութեան կարօտ վիճակը տեսնելով հանդերձ Ն. Վեհափառութիւն ետ չէ կեցած ամրութիւնները, նաւերն ու նաւարաններն այցելէ, և նոր մղում մը տալէ պատերազմական պատրաստութեանց։ Թէեւ արեւելեան Եւրոպիոյ գործերը պատերազմ չեն սպառնար, և թէպէտ ուրիշ կողմէ ալ անմիջական վտանգ չերեւիր պատերազմի, բայց ժամանակիս տենդոտ յուզման ամենէն բացայայտ ապացոյցը կ'ընծայէ Իտալիա իւր յուզիչ պատրաստութեամբք և ո՛չ նուազ յուզիչ սեղանաւորական արկածներով։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ

Զանզիպար, 25 օգոստ. —Հարիւրապետ Վիսման, կայսերական պատուիրակն, Տար-էս-Սալամէն մինչեւ Պակամոյօ քալեց, և յաղթեց ընիկներուն ի Քինկանի։ Հրոսապետ Պուշիրի կը գտնուի յՈւզակարա։

—Պերլին, 25. —Վիլհելմ կայսր բարի գալուստ մաղթելու համար Հոլլանտիոյ և Պելճիոյ թագաւորաց կողմէ Մէծ եկած պատուիրակներուն տուաւ կարմիր Արծուի պատուանշանին մեծ խաչը։

—Հռոմ, 25. —Լրագիրք ոմանք կը ծանուցանեն թէ իտալահապէշական դաշնագիրը, զոր Պ. Քրիսփի իտալերէն խմբագրած էր, հապէշերէնի թարգմանուելով ի ձեռն Անթոնէլլի կոմսին, հապէշ դեսպանութեան յանձնուած է՝ Մենելիք թագաւորին վաւերացման ենթարկուելու համար։

—Պետերսպուրկ, 25. —Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան բերան Նօ- լրագիրը, կրետական գործոց վրայ խօսելով, գոհութիւն կը յայտնէ խնդրոյն առաջած խաղաղ երեւոյթին առթիւ։ Կը յարէ թէ Ռուսիա շուտափոյթ լուծման մը աշխատած էր, և ո՛չ թէ խնդիրը բաց պահելու, ինչպէս ըսուեցաւ յառաջագոյն։ Ռուսիա փափաքող է միշտ խաղաղութեան պահպանման և կրետական խնդրոյն լուծման։

—Նէվ-Եօրք, 23. —Լուիզվիլ-Նաշվիլի գծին վրայ Նօքզվիլէ Քըմպըրլանտ Գափ գացող առաջին կառախումբն երէկ խորտակեցաւ։ Այս կառախումբ երեւելի մարդիկ կը փոխադրէր, որք զբօսական պտոյտ մը կ'ուզէին ընել։ Յիսուն և վեց ճամբորդներէն երեքը մեռան, և 41ը վիրաւորեցան, ոմանք մահացու կերպիւ։

* * *

Նասրէտտին Շահ Վիեննայի կայարանին մէջ Ֆրանձ Եօզէֆ կայսեր և Արքիդուքսերու կողմէ ընդունուելէ յետոյ, կայսերական պալատն երթալով ընդունուեցաւ Մարիա Թերեզա Արքիդքսուհւոյն կողմէ, որ Եւրոպիոյ գեղեցկագոյն իշխանուհեաց մին է, և յանուն բացակայ Էլիզապէթ կայսրուհւոյն բարի գալուստ մաղթեց պարսիկ վեհապետին։ Գիշերը, կայսերական պալատան մէջ մեծ հացկերոյթ, որուն ներկայ էր Միլան թագաւորն եւս։ Յետ ճաշու, Նասրէտտին Շահ ներկայ գտնուեցաւ Արքունեաց թատրոնին մէջ ի պատիւ իրեն տրուած ներկայացման։ Հետեւեալ օրը Շահն ընդունեց զկոմս Քալնոքի, որուն հետ ընդ երկար խորհրդակցեցաւ։ Կայսերական գերդաստանին անդամներն այցելէ յետոյ Շահը գնաց Քափուչինեանց վանքն, ուր պսակ մը դրաւ դժբախտ Ռուտոլֆ դահաժառանգի դամբարանին վրայ։

—Վիեննայէ մեկնելուն, Շահն ուղղակի հարաւային Ռուսիա պիտի դիմէ, և Վլատիքաւքասէն անցնելով, Պարսկաստան պիտի վերադառնայ։ Չէ մոռցուած թէ Ն. Վեհափառութիւն խոստացած է ի վերադարձին Եգիպտոսն եւս այցել։

—Շահին այցելութեան առթիւ, վիեննական լրագիրք ոմանք կը խօսին Պարսկաստանի քաղաքական կարեւորութեան վրայ, և կը յիշեն Նասրէտտին Շահին ջանքերն իւր երկիրը քաղաքակրթելու համար։ Արտաքին գործոց նախարարութեան թերթը, Ֆրէմտընպլատ, կ'ըսէ թէ պարսիկ բանակին վերակազմութիւնը գլխաւորապէս աւստրիացի սպայից գործն է։ «Նասրէտտին Շահ իւր երկրին մէջ ճշմարիտ ներկայացուցիչն է յառաջդիմական և քաղաքակրթիչ գաղափարաց։ «Քաղաքակրթութեան ի Պարսկաստան «ներմուծումը կը համարի ապահով «երաշխաւորութիւն մը այս պատմական երկրին զարգացման։»

—Վիեննայի լրագիրք ոմանք խորհուրդ կուտան Աւստրիացւոց՝ հետեւելով Ռուսաց և Անգլիացւոց օրինակէն օգուտ քաղել առաւելութիւններէն զորս կ'ընծայէ Պարսկաստան, որ Նասրէտտին Շահին շնորհիւ յառաջդիմութեան ճամբու մէջ մտած է։

* * *

Սերպ կառավարութեան կողմէ ֆրանսական ընկերութեան երկաթուղեաց գրաւումէն ի վեր, ընկերութեան և կառավարութեան միջեւ խնդիրը չէ կրցած կարգադրուիլ տակաւին։ Կառավարութիւնն ինք կը շարունակէ բանեցնել երկաթուղիներն, և յանձնառու եղած լինելով ընկերութեան պահանջից փոխարէն դրամական հատուցում ընել, այս հատուցման քանակութեան վրայ է վէճը։ Բանակցութիւնք Պելկրատ գտնուող ֆրանսական պատուիրակի մը միջոցաւ տեղի կ'ունենան, որ է Պ. Մոնշիքուռ, Քոնթուառ տ'Էսքոմթի երկու հաշուեյարդարներէն մին։ Սերպ կառավարութիւնը մինչեւ 7,300,000 ֆր. վճարել յանձն առաւ, բայց ֆրանսական ընկերութիւնն այս գումարն անբաւական կը համարի իւր զրկողութեանց և իրաւանց փոխարէն։

—Վիլհելմ կայսեր յԱլզաս-Լոռէն ուղեւորութեան առթիւ, Լորտ Սալիսպըրի նախարարութեան բերանն, պահպանողական Սթանտըրտ հետեւեալ խօսքերով կը քննէ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ փոխադարձ կացութիւնն.

«Այս վերջին տասն և ինն տարուոյ մէջ, Գերմանիա և Ֆրանսա շատ ճամբայ առին։ Թերեւս՝ տեսակէտով մը՝ Ֆրանսայի յառաջդիմութիւնք աւելի նշանաւոր են քան իւր հակառակորդինը։

«Պէտք է խոստովանիլ թէ ուրիշ ո՛չ մէկ երկիր կրնար 1870-71ի աղէտներէն վերականգնիլ նոյնչափ ակներեւ ու հիմնաւոր կերպիւ որչափ Ֆրանսա։ Մարդու, դրամի և պատերազմական մթերաց ծանր կորստեան զոր Ֆրանսա կրեց պատերազմի մէջ՝ եթէ բարդենք ահագին տուգանքն որ յաղթողին վճարեցաւ, նաեւ Հասարակոյթի արշաւներն և աղէտները, կ'ապշինք կը մնանք ի տես կենսական մեծ զօրութեան զոր ի յայտ ածեց ֆրանսացի ժողովուրդը։ Գերազանց դատաւորներու կարծեաց համեմատ, Ֆրանսա զինուորական տեսակէտով այսօր աւելի զօրեղ է քան իւր ազգային գոյութեան բովանդակ շրջանին մէջ ուրիշ ո՛ և է ժամանակ։ Եթէ կարենայ բուժել իւր ներքին անկարգութիւններէն, եթէ գէթ կարենային մեղմանալ այս ներքին դժտութիւնք, Ֆրանսա անշուշտ իւր նախկին դիրքը կը վերստանար ցամաքային Եւրոպիոյ ժողովրդոց գերդաստանին մէջ։

«Միւս կողմէ, Գերմանիոյ կայսրութիւնը շարունակեց իւր յառաջխաղաց ընթացքն, եթէ ո՛չ այնչափ ցոյցով, գէթ հաւասար հաստատամտութեամբ եւ աւելի կարգապահութեամբ։»

* * *

Հանրապետականաց մէջ ներքին պառակտմունք կը սաստկանան քանի որ ընդհանուր ընտրութիւնք կը մօտենան։ Հանրապետականաց մէջէն դուրս թողլով արդէն Պուլանժէի յարեալներն, ոչ-պուլանժեական Հանրապետականաց մէջ իսկ ծանր բաժանմունք կան։ Ահա Պ. Կոպլէ, նախկին նախարարապետն որ Հանրապետութեան դատին անկեղծապէս ծառայող քաղաքագէտ գործիչ մը կը համարուի, և սակայն ամեն առթիւ խստիւ կը հարուածէ չափաւոր կամ պատեհական տարրն, և մանաւանդ զՊ. Ժիւլ Ֆէրրի, որ այժմեան չափաւոր հանրապետական կուսակցութեան բուն վարիչն է։ Պ. Կոպլէի ներշնչման ներքեւ, Պ. Միլլեան, Ժիւսթիս լրագրէն բաժնուելով, Վուա անուն զատ թերթ մը հրատարակել սկսաւ, որոյ նշանաբանն է «Ո՛չ Պուլանժէ, ո՛չ Ֆէրրի»։ Պ. Կոպլէ կ'ըսէ որ եթէ Պուլանժէ Հանրապետութիւնը կործանել կ'ուզէ, չափաւոր կուսակցութիւնն ալ՝ ամեն բարենորոգում զլանալով՝ երկիրը կը զզուեցնէ Հանրապետութենէն, որ իւր ներշնչած յոյսերն իրագործելու անկարող կը լինի։ Պ. Կոպլէ յառաջդիմական Հանրապետութիւն մը կ'ուզէ, և այս պատճառաւ մերժելով Չափաւորներն և անոնց ընտրելիները, կ'առաջարկէ որ ամենուրեք արմատական ընտրելիներ յարուցուին Չափաւորաց դէմ։ Այս պառակտումէն անշուշտ Արքայականք, Պոնափարթեանք և Պուլանժեականք եւեթ պիտի օգտին։ Բայց Պ. Կոպլէ սկզբունքն ո՛չ մէկ հաշուոյ կը զոհէ, և այսօր բացորոշ կ'երեւի թէ Հանրապետականք իբրեւ մէկ բանակ չպիտի կրնան ճակատիլ հասարակաց թշնամւոյն՝ Պուլանժէութեան դէմ, այլ երկու գլխաւոր ճիւղերու բաժանեալ պիտի մաքառին, յեղափոխական կամ ծայրայեղ ընկերվարական տարրէն զատ, որ ուրիշ բաժանում մ'է հանրապետական բանակին մէջ։

—Փարիզի պանդոկաց արձանագրութիւններէն կ'երեւի թէ անցեալ շաբթու Փարիզի մէջ 230,000 այցելուք կային, որոց 176,000ը գաւառացիք, 54,000ն օտարազգիք։ Այս է բարձրագոյն թիւն այցելուաց ի Փարիզ Արուեստահանդէսի առթիւ, և 1878ի Արուեստահանդէսին առթիւ ասկէ շատ պակաս էր միջին թիւն այցելուաց։ Թէև այսպէս Փարիզ կ'օգտի, բայց Ֆրանսայի շատ մը կողմեր, որք ամարանոցներ, ծովեզերեայ զբօսավայրեր և հանքային ջուրեր ունենալով այս եղանակին մէջ շատ այցելուներ կը քաշէին, մեծապէս կը վնասուին։ Եւ թէպէտ Փարիզ ամենէն աւելի երախտապարտ է Արուեստահանդէսին, և այն Արուեստահանդէսը կազմակերպող հանրապետական կառավարութեան, բայց առաջիկայ ընդհանուր ընտրութեանց մէջ իւր քուէները մեծաւ մասամբ պիտի տայ օրուան կառավարութեան թշնամեաց, Արմատականաց, Պուլանժեականաց և Ընկերվարականաց։

—Պ. Քոնսթան, ներքին գործոց նախարարը, կը շարունակէ խիստ միջոցներ ի գործ դնել հակահանրապետական տարրաց դէմ։ Ի Մայէն Մոնթինեի քաղաքային խորհուրդը լուծեց։ Քաղաքապետը պաշտօնանկ եղած էր իւր հակահանրապետական ձգտումներուն պատճառաւ, բայց քաղաքային խորհուրդը վերստին նոյն մարդն ընտրեց քաղաքապետ, և այս առթիւ վիճաբանութիւն մ'ալ ունեցաւ, յորում օրուան կառավարութեան դէմ կծու խօսքեր ըսուեցան, և յայտարարեցաւ թէ պիտի դադրեցնէ իւր նպաստներն առ վարչութիւնն, եթէ քաղաքապետը վերստին պաշտօնանկ լինի։ Պ. Քոնսթան չէր կրնար թոյլատրել որ կառավարութիւնն այսպէս խաղալիկ լինէր, և նոյն ինքն քաղաքային խորհուրդը լուծելով վերջ տուաւ խնդրոյն։ Բայց եթէ ժողովուրդը նորէն նոյն մարդիկն ընտրէ՞ անդամ քաղաքային խորհրդոյ։

* * *

Պուլկար կառավարութիւնը Պելժիայէն 30,000 Պէրտան հրացան և 15 միլիոն փամփուշտ գնեց։

—Երէկ ծանուցինք թէ Տիկին Մէյպրիքի մահու պատիժը ցկեանս բանտարկեալ աշխատութեան փոխուած է։ Այս որոշում տրուած է ներքին գործոց նախարար Պ. Մաթիւսի կողմէ Վեհ. Թագուհւոյն ներկայացեալ առաջարկի մը համաձայն, որով կը յայտնէր թէ «Լիվրփուլի դատաստանն որոշապէս ապացուցած է թէ Տիկին Մէյպրիք զառիկ (արսէնիք) տուած է իւր ամուսնոյն՝ զայն մեռցնելու դիտմամբ։ Բայց այս դատաստան բացորոշ կերպիւ ապացուցած չէ թէ Պ. Մէյպրիքի մահն իրօք զառիկի հետեւանք եղած լինի»։ Քանի որ տարակոյս կայ այս կէտին վրայ, այդ տարակոյսէն պէտք է օգտի դատապարտեալն։ Հետեւապէս, մահու պատժէն աստիճան մը պակաս գտնուող ցկեանս բանտարկութեամբ աշխատութեան փոխուեցաւ Տիկին Մէյպրիքի պատիժն։ Անգլիոյ մէջ հազարաւոր մարդիկ բերկրութեամբ կ'իմանան կառավարութեան այս որոշումն, ո՛չ այնչափ համակրութեամբ առ Տիկին Մէյպրիք, որ գեղեցիկ և ուսեալ կին մ'է, որչափ իբրեւ խնդիր մարդասիրութեան և արդարասիրութեան։

—)(26)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԼՈՒԻ ՆՈՒԱՌ

ԱՆԻԾԵԱԼ ՊԱՆԴՈԿԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՀԱՑՈՒ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

Մոլեգնաբար ծափահարեցին, փոքր բաժակները լեցուելով երկնցան առ Պ. Լընոէլ որ յանհունս շնորհապարտ մնաց Արմանի՝ այս համակրական ցոյցին շարժառիթն ըլլալուն համար։ Իբոլիդ գլխուն հարուած մը կերածի պէս տեղը նստած էր. Ֆէրնանտ իսկ կը խնդար, այնչափ ապշացեալ տեսնելով զնա։

Պէտք էր սակայն ընտրել ընտանեկան մասնախումբը։

Երբ անդամներն ընտրուեցան, Ֆավէլ խօսք առաւ.

—Սիրայօժար ընդունեցայ մասնակցիլ ձեր անուանած մասնախմբին. բայց այդ մասնախումբը, դքսին ժառանգութեան վերաբերեալ գործերէ՛ն աւելի, պարտականութիւն ունի ըստ իս փնտռել թէ դուքսը տակաւին կենդանի՞ է։ Այս գործին մէջ մեզ պիտի աջակցի Ֆրանսական հիւպատոսարանն, որ յուզուած է դքսին անյայտացման պարագայներէն։ Հիւպատոսը կը կարծէ թէ ոճիր մը գործուած է։ Կը կարծուի թէ ի վաղուց կարգադրեալ դաւաճանութիւն մը կայ գործին մէջ։ Իմ դիտաւորութիւնս է Եգիպտոս երթալ, եթէ հարկ ըլլայ, մասնակցելու համար հիւպատոսին խնամօք լինելիք քննութեան եւ գործը լուսաբանելու։ Արդէն մեր ձեռքն ունինք բաւական նշաններ, կասկածներ, թանկագին տեղեկութիւններ։ Եթէ ոճիր մը գործուած է, ոճրագործներուն դէմ ի գործ պիտի դնենք օրինաց վրիժառութիւնը։

Խնդրոյն այս նոր կերպարանքը, զոր երեւան ածեց տօքթորը, խոր տպաւորութիւն յառաջ բերաւ։ Եալիշ, խռովեալ, զսպեց ինքզինքը, եւ կոմսուհւոյն տուած օրինակին հետեւեցաւ։ Մանկամարդ կինն իր ձեռնոցապատ ձեռներով կը ծափահարէր տօքթորը, պառոնն ալ նոյնն ըրաւ. Ներսիդիէն կը խորհէր սակայն թէ Ֆավէլ շատ պիտի նեղէր զինքն, եւ կոմսուհին ալ կը մտածէր թէ տօքթորը վտանգաւոր մարդ մըն էր։ Այլ կը հարցնէր ինքնին թէ ուղղակի կասկածներ ունէ՞ր նա, բան մը գիտէ՞ր Եալիշի արարքներուն վրայ. ու որոշեց լուսաբանել այս կէտը։

Պարոն Լընոէլի առաջադրած նպատակն իրագործուած էր, մասնախումբն ընտրուած էր։ Երեկոյն յառաջանալով եւ ամենուն ալ բնակութիւնը քիչ շատ հեռի ըլլալով, իւրաքանչիւր ոք կը մտածէր մեկնելու։ Լամպերքիէններն առաջին օրինակը տուին, յետոյ պառոնը եւ կոմսուհին մեկնեցան։ Տակաւ առ տակաւ պարտէզը պարպուեցաւ. Մնացին միայն տօքթորը, Ֆէրնանտ, Արման, Լէոն եւ Իբոլիդ, որ անհաճոյ երեւցաւ Ֆավէլի. տօքթորը կ'ուզէր այդ մարդուն տաղտկալի ներկայութենէն ազատիլ։ Արման նշմարեց զայս։

—Այնպէս պիտի կարգադրեմ հիմակ, ըսաւ Ֆէրնանտի, որ խնամակալնիդ կարենայ առանձին տեսնուիլ Պ. Լընոէլի հետ։ Այս կեղծ դերկոմսն յայտնապէս կը նեղէ զինքը։

—Ի՞նչպէս պիտի ընէք։

—Ա՜հ, շատ պարզ է։ Լէոնի հետ խօսքի բռնուեցէք եւ աչուրնուդ ծայրովը դիտեցէք զիս։

Երիտասարդը մօտեցաւ տիկին Լընոէլի եւ հազար սիրալիր խօսքեր ուղղեց նմա։ Պառաւ պչրուհին այդպիսի խնջոյքի հանդիպած չէր բնաւ։ Իբոլիդ որ կէս ժամէ ի վեր Լընոէլի օձիքը չէր թողուր՝ իր անձին կարեւորութիւնն հասկցնելու համար, Իբոլիդ որ կ'ուզէր գիտնալ թէ Ֆավէլ ի՛նչ ունէր զուրցելիք իր բարեկամին, Իբոլիդ՝ հետաքրքիր եւ նենգամիտ՝ անմիջապէս պաշարուեցաւ նախանձէն. Ծառուղւոյ մը ստուերներուն ներքեւ իմացաւ կոկորդալիր քրքիջներն տիկին Լընոէլի, որ Արմանի հետ կը փնտռէր ամէնէն խաւար անկիւնները։ Երիտասարդը շատ զուարճալի եւ շատ համարձակ խօսքեր կը զուրցէր իրեն։

Կեղծ դերկոմսին սիրտը թունդ ելաւ, եւ Լընոէլի քովէն բաժնուելով սպրդեցաւ թաւուտի մը մէջ որուն առջեւէն պիտի անցնէին հարկաւ Արման եւ տիկին Լընոէլ. Դարանամուտ սպասեց անդ, իմանալու եւ տեսնելու համար։ Յայտնի է թէ նախանձը ո՛ր աստիճան կը մոլորեցնէ մարդս։

Իբոլիդ, որ ինքզինքն այնքան ապահով կը կարծէր իր սիրուհւոյն սրտին վրայ, կատաղութեամբ գրաւուեցաւ տեսնելով զայն որ պէտք եղածէն աւելի կը կրթնէր իր ասպետին թեւին։ Արման տեսած էր շարժիլն եղրեւանեաց տերեւներուն, որոց ետին Իբոլիդ պատսպարուած էր. պարտիզին ծայրէն կը լսէր Լընոէլի հազալը, որովհետեւ պատուական մարդն, իբր ձկնորս, ցնցղատապ մը վաստկած էր Սէնի մառախուղներուն մէջ։ Վստահ թէ ամուսինը չէր զինքը լրտեսողն, այլ Իբոլիդն էր, Արման աղւոնիի պէս մնչեց եւ տիկին Լընոէլ երեւցաւ որպէս կատարեալ տատրակ, պառաւած տատրակ, բայց վերջապէս տատրակ, այնչափ որ թող տուաւ զի իր ասպետն երկու համբոյր դրոշմէ իր այտերուն վրայ։ Ի տես այսմ, Իբոլիդ, ա՛լ չկրնալով կատաղութիւնը զսպել, դուրս ելաւ եղրեւանիներէն, եւ մազերը ցցուած, երկու յանցապարտներուն առջեւ կանգնելով, սա զայրացկոտ բացագանչութիւնն արձակեց.

—Անհանգիստ մի՛ ըլլաք. Գարշելի՛ բան է այս։

Տիկին Լընոէլ քիչ էր մնացեր որ նուաղէր. այլ արդէն Արմանի ձեռքն ինկած էր Իբոլիդի կոկորդին վրայ։

—Պարոն, ըսաւ նմա երիտասարդն ականջն ի վար, ինքզինքնիդ մատնեցիք. դուք տիկին Լընոէլի սիրահարն էք, հետեւաբար թշուառական մը։ Ես տիկին Լընոէլի հետ կատակ կ'ընէի, գիտնալով որ գիս կը լրտեսէք. դուք բնաւ իրաւունք չունիք կռիւ յարուցանելու. ամուսնոյն գիտնալիք բանն է այս։

—Պարոն, ըսաւ կեղծ դերկոմսն անզուսպ կատաղութեամբ, ձեր լրբութիւնն եւ զրպարտութիւնները սուղի պիտի նստեցնեմ ձեզ։

—Թող այդպէս ըլլայ, ըսաւ Արման. Բայց հիմակուհիմա դուրս ելէք սըկից.

—Ե՛ս, ըսաւ Իբոլիդ։

Ու տիկին Լընոէլի նայեցաւ, որ հետզհետէ տէր եղած էր անձին։ Տիկինը իմացած չէր այս մեղմաձայն խօսակցութիւնը։

Տիկին Լընոէլ հմայուած էր. քանի մը ժամուան մէջ, Արման անդիմադրելի տիրապետութիւն մը ձեռք բերած էր իրեն վրայ. կը հաւատար նորա գորովոյն։ Ի՞նչպէս պիտի վարանէր ընդմէջ նորա եւ Իբոլիդի որ ճաղած անպիտան մըն էր։ Ազդեցիկ որոշում մը տուաւ, բայց բոլոր կանանց նման կեղծաւոր եղաւ։

—Սիրեցեալ բարեկամս, ըսաւ կեղծ դերկոմսին, կ'աղաչեմ, մեկնեցէք։

Իբոլիդ գրգռմամբ ընդունեց այս հարուածն. ապստամբեցաւ այդ հրամանին դէմ որ աղաչանքի կերպարանքին ներքեւ կը ներկայանար։ Կոշտ եղաւ։

—Տիկին, ըսաւ, դուք... մեծ բան մը չէք... ես...

Խօսքը չաւարտեց։ Արմանի հուժկու ձեռքն իջաւ իր վրայ, մէջքէն բռնեց, վեր առաւ, օդին մէջ տատանեցուց եւ պարտիզին պատէն անդին նետեց։ Այն խեղճ Իբոլիդը զուգորդ գիծ մը գծեց օդին մէջ եւ գնաց ինկաւ քովի դաշտը, աղբակոյտի մը վրայ... Երկիւղէն, ցաւէն ու ապշութենէն նուաղեցաւ։ Քիչ էր մնացեր որ մեռնէր հեղձամղձուկ։

Տիկին Լընոէլ ճիչ մը արձակած էր. քանի մը վայրկեան ունկն դրաւ մտիկ ընելու համար թէ ի՛նչ պիտի պատահէր պատին ետեւ։ Իբոլիդ ձայն ձուն չէր հաներ։

—Խե՛ղճ տղայ, ըսաւ Արմանի, եթէ զինքը մեռցուցի՛ք։

—Աւաղ, տիկին, մի՛ յուսաք այդպէս, ըսաւ երիտասարդը։ Այս տեսակ մարդոց հոգին մարմնոյն փակած է. այս անգամ բան մը եղած չէ։

Յետոյ թեւը մատուցանելով.

—Շարունակենք մեր պտոյտը, կ'աղաչեմ։

—Բայց, պարոն, բոլորովին յուզուած եմ...

—Պա՜հ։ Անհանգիստ մի՛ ըլլաք բնաւ։ Այն դերկոմսը ոտքի վրայ է հիմակ եւ կառք մը կը փնտռէ տուն դառնալու համար. վաղը մրրկալի խօսակցութիւն մը պիտի ունենաք իրեն հետ, եւ ամէն բան պիտի լմննայ. քալենք քիչ մը, լաւ պիտի գայ ձեզի։

Տօքթորը, Լընոէլի հետ ժառանգութեան վրայ խօսելէ յետոյ, գնաց առաւ Ֆէրնանտը որուն քով վերադարձած էր Արման. երիտասարդն օձիքն ազատած էր տիկին Լընոէլէն, ըսելով թէ աւելի երկար պտոյտ մը կասկածներ պիտի յարուցանէր։ Տիկին Լընոէլ գացած էր աչք մը նետել տան ներքնակողմը։ Արման եղելութիւնը պատմած էր Լէոնի եւ Ֆէրնանտի. Երեքն ալ կը խնդային, երբ Ֆավէլ եկաւ առնուլ իր սանը։

(Շարունակելի)

Ֆրանսայի պաշտօնական լրագիրը կը հրատարակէ նոր օրէնք մը, որով գինւոյ վաճառականք կը պարտաւորին իրենց վաճառած գիներուն ճիշդ տեսակը նշանակել շիշերուն կամ տակառներուն վրայ։ «Գինի» պիտի անուանի Թարմ խաղողի ջուրէն եղած գինին։ Բաղցուին (չէչը) հետ շաքար խառնելով շինուած գինին պիտի անուանի «շաքարի գինի»։ Չամիչէ շինուած գինին ալ «չամիչի գինի» պիտի անուանի։ Ի մի բան, բաղադրութիւնք ճշդիւ պիտի նշանակուին, որպէս զի անարատ գինին ճանչուի։ Այս օրէնք ընդհանուր զայրոյթ պատճառեց գինեվաճառներուն մէջ, և Փարիզի գինեվաճառաց ընկերութիւնն յայտարարութիւն մը հանելով, ծանոյց թէ իրենք չեն կրնար պատասխանատու լինել իրենց վաճառած գիներուն բաղադրութեան համար, և հետեւապէս կը հրաւիրեն իրենց բոլոր արհեստակիցներն որ իրենց խանութներուն վրայ սա յայտարարութիւնը փակցնեն. «Աստ վաճառուած գինիներն և ըմպելիները շինծու են ամենն ալ»։

* * *

Օտեսայէ կը ծանուցուի թէ Օչաքովի մօտ մեծ ռազմափորձերը շաբթուս մէջ կը սկսին։ Օտեսայի բովանդակ պահապան զօրքը, 18,000 հոգի, պիտի մասնակցի այս շարժմանց։ 30,000 զօրք պիտի հաւաքուի յՕչաքով։ Ի Սեւաստափոլ կան 10,000 զօրք, որք Սիմֆէրոպոլի 8,000 զօրաց հետ միացեալ, Խրիմու մէջ ռազմափորձեր պիտի կատարեն։ Ելիզապէթկրատ 8,000 հեծեալ զօրք կան։ Քիշնեւի մօտ երկու շաբաթ յառաջ սկսան ռազմափորձերը 45,000 զօրաց մասնակցութեամբ։ Ռուսիոյ հարաւակողմը զօրաց այս ստուարութիւն ուշադրաւ կը համարուի։

—Սեւաստափոլէ կը ծանուցուի թէ Սինոպ նորաշէն զրահաւորը պատրաստ է, բայց յարմար հնոցպաններու պակսութենէ կը նեղուի Սեւ Ծովու ռուս նաւատորմը։ Սեւաստափոլի նաւային իշխանութիւնը ռուսական շոգենաւային ընկերութենէն 42 հնոցպաններ փոխ ուզեր է Սինոպի համար, բայց ընկերութիւնը չէ կրցեր տալ։

* * *

Զուիցերիոյ ոստիկանութիւնը Ժընէվէ արտաքսեց 15 Ռուսեր։

Ուրիշ արտաքսումներ ալ տեղի պիտի ունենան ի մօտոյ։ Զուիցերիա չուզեր իւր հզօր դրացիները նեղացնել՝ գրգռիչ տարրեր հիւրընկալելով։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եկեղեցական վարժարանի Խնամակալութիւնն այս առաւօտ ի նիստ գումարեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը Խորհրդոյն ներկայացուց քանի մը խնդրագրեր զանազան երիտասարդաց կողմէ, որք կը փափաքին աշակերտիլ Եկեղեցական վարժարանին։ Ըստ որում Խնամակալութիւնն որոշած է ժամ առաջ բանալ վարժարանն, աշակերտիլ փափաքող երիտասարդք և պատանիք պէտք է անյապաղ արձանագրել տան իրենց անունները։

Բաղէշի Նախորդ պատրիարքական փոխանորդ Արժ. Խորէն վրդ. Նիրոեան երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս ժամանեց։

Տ. Խորէն վարդապետ երէկ Ազգ. Պատրիարքարան երթալով Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ներկայացաւ։

Աւասիկ պատճէնն այն նամակին զոր Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ուղղած է ի պատասխանի Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ հրաժարագրոյն.

Գերամեծար Տիարք անդամք Թաղական Խորհրդոյ Ս. Երրորդութեան Եկեղեցւոյ ի Բերայ.

Գերամեծար Տիարք,

Բերայի Թաղ. Խորհրդոյդ հրաժարականը ցաւ ի սիրտ կարդացի։ Կարի յոյժ փափաքելի է ինձ՝ որ իմ Պատրիարքութեան ժամանակս ալ շարունակէք Ձեր պաշտօնը, զոր մինչեւ ցարդ օրինակելի անձնուիրութեամբ վարեցիք, որպէս զի, ինչպէս կը յուսամ, երջանկութիւն ունենամ Բերայի այս ամենակարեւոր մի Թաղ տեսանել ժամանեալ ի կատար սպասուած վիճակին։

Տիարք, կը խնդրուի որ անպատճառ շարունակէք պաշտօննիդ գոնէ մինչեւ ենթարկեմ Ձեր հրաժարականը յառաջիկայ Քաղաքական Ժողովոյ խորհրդածութեան։

Մեծ յոյս ունիմ, թէ Վարչութիւնն պիտի գնահատէ Ձեր անձնման ծառայութիւնը և ինձի հետ ի միասին գոհութիւն և շնորհակալութիւն յայտնելով առ Ձեզ վասն անձնուէր ծառայութեանց Ձերոց, բնականաբար պիտի աղաչէ զՁեզ որ շարունակէք պաշտօննիդ, և պատիւ պիտի ունենայ վերահաստատել զգերամեծար տիարսդ ի ծանրագրաւ այդ պաշտօն. ուստի ես այժմէն Ձեզնէ կը խնդրեմ որ առաւել պաշտօննիդ նոր ի նորոյ յանձնառու եղած ոգւով աշխատիք՝ քան հրաժարելու մտադրութեամբ զբաղիք։

Մնամ Գերամեծար սիրելեացդ իմոց

1889 Օգոստոս 12/24 Աղօթարար
ի Պատրիարքարան Պ. Կ. ԽՈՐԷՆ

Կը լսենք թէ Թաղական Խորհուրդն համակերպելով Ս. Պատրիարք Հօր հրամանին, պիտի շարունակէ իւր պաշտօնը, մինչ ի գումարումն Քաղաքական Ժողովոյ։

Նոյնպէս Թաղ. Խորհրդոյ կրթական խնամակալութիւնը պէտք եղած միջոցներն ի գործ դրած է, Թաղին ազգային նախակրթարանաց և Արուեստանոցի աշակերտաց, աշակերտուհեաց և գործաւորուհեաց վերամուտին վերաբերմամբ։

Մինաս էֆ. Չերազ մայրաքաղաքս վերադարձաւ Բարիզէն, ուր կը գտնուէր Արուեստահանդէսին առթիւ։

Բաքէի Մէնէշէի շոգենաւով նախընթաց օր նոյնպէս մայրաքաղաքս եկած են Մարսիլիայէն Թիֆլիսի Ներսիսեան դպրոցի հայերէն լեզուի ուսուցիչ Պ. Քարամեանց, Ֆրայպէրկի համալսարանէն այս տարի հանքային երկրաչափի վկայական ստացած Պ. Նազարբեգեան, Մոնբէլիէի երկրագործական վարժարանին այս տարուան ուսումնաւարտ Պ. Մուսինեան, Մարսիլիոյ առեւտրական վարժարանին այս տարուան ուսումնաւարտ Պ. Հէջուբեան, Բագուի Գիմնազիոնի ուսուցիչներէն Պ. Բորովեան և Բագուի գործարանաց միոյն տեսուչ Պ. Աղեքսանդր Աբէլեանց։ Այս պարոններ այս երեկոյ կը մեկնին ի Թիֆլիս։

ԱԶԴ

Բերայի ազգային նախակրթարանաց և Արհեստագիտական Ուսումնարանի աշակերտաց և աշակերտուհեաց վերամուտը տեղի պիտի ունենայ օգոստ. 28 երկուշաբթի օր։

Հետեւաբար կը խնդրուի որ ծնողք և պաշտպանք բարեհաճին օգոստոս 15 երեքշաբթիէն սկսեալ ամեն օր առաւօտեան ժամը 2էն մինչեւ կէս օր դիմել ի Թաղական խորհրդարան հարկ եղած արտօնագիրն ստանալու սոյն գործողութեան յատկացեալ պաշտօնեայէն։

Իսկ գալով Արհեստագիտական Ուսումնարանի աշակերտուհեաց, ինչպէս և գործաւորուհեաց՝ պարտին՝ նոյն թուականէն սկսեալ երեքշաբթի և հինգշաբթի օրերը դիմել յՈւսումնարան առ Տեսչուհիս, որք նոյն օրերը ներկայ պիտի գտնուին ընդունելութեան պայմանները կատարելու համար։ 747 1—2

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ազգ. ծանօթ ուսուցիչ մը, վկայեալ Պատ. Ուսումնական Խորհրդէն, պատրաստ է Բնական գիտութեանց, Առողջաբանութեան, Իրագիտութեան և Ուսողութեան դասեր աւանդել Թաղային և մասնաւոր վարժարանաց մէջ գոհացուցիչ պայմաններով. դիմել Կրթական Պատ. տեսչութեան կամ իւր քարտուղարին յԱզգ. Պատրիարքարանի։ 746 1—4

ԱԶԴ.—Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութիւնն իւր շրջանաւարտ սանուհիներէն ի պատրաստի ունի մի վարժուհի, որ արդէն գոհացուցիչ կերպիւ պաշտօնավարած է ի գաւառս։

Գաւառներէն փափաքողք պէտք է դիմեն յՕրթագիւղ առ Գործադիր Ժողովն ընկերութեան։ 748

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ

Այսօր կ'սկսի Մուհարրէմ ամսոյ առաջին օրն, որ է տարեգլուխ արաբական 1307 թուականին, որովհետեւ նախընթաց գիշեր կարելի չէր եղած տեսնել լուսնոյ մահիկն, որով Զիլհիճճէ ամսոյ երեսուն օրն երէկ ամբողջացած նկատուած էր ըստ վճռագրոյ Պոլսոյ դատաւորին։

Արաբական տարեգլխուն առթիւ, պաշտօնի վրայ գտնուող և անպաշտօն բոլոր նախարարք և կրօնական, քաղաքական ու զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարք կայս. պալատ պիտի երթան այսօր ի շնորհաւորութիւն։

— —

ԿՐԵՏԷ

Այս առուր Թուրք լրագրաց մէջ հրատարակուած է Կրետէի կուսակալի փոխանորդ և արտասովոր հրամանատար Շաքիր փաշայի առ Կրետէցիս ուղղեալ հետեւեալ երկու յայտարարութիւնները.

Ինչպէս յայտնի է այս տարուան ընդհանուր ժողովոյ գումարումէն ի վեր քրիստոնէից անդամոց երկու կուսակցութեանց մէջ ծագած նախանձընդդէմ գործութիւնք աւելի եւս տարածուելով, այդ կուսակցութեանց վերաբերող այլ և այլ անձինք դժուարութիւններ յարուցած և չարագործք ոմանք եւս գիւղացիները կեղեքել սկսած են, որով խանգարած են կղզւոյն ընդհանուր կարգապահութիւնն եւ անդորրութիւնը։ Այս պատճառաւ գիւղացի խումբ, ապահովութենէ զուրկ գտնուելով, սկսած են քաղաքներն ապաստանիլ և քրիստոնեայք եւս նոցա տուներն ու կարասիներն աւարի տուած են։ Աստ անդ հրձիգութիւնք և մարդասպանութիւնք եւս անպակաս են։ Իրաց այս վիճակին պատճառաւ քաղաքներն ապաստանող խումբ եւս փոխադարձաբար քրիստոնէից դէմ գործելով ապատակութիւններն աւելցած են։ Արդ, նկատելով որ ժողովրդեան այդ երկու դասակարգին մէջ ծագած չփոթութիւնք սպառնացած են վրդովել կղզւոյն հանրային ապահովութիւնը, կարգապահութիւն եւ հանրային ապահովութիւն պահպանելու պաշտօնով եկած եմ ի Կրետէ։

Իրաց վիճակին պահանջմամբ հարկ դատուեցաւ կղզին պաշարման վիճակի ենթարկել։ Ամենապարզ խորհրդածութեամբ կարելի է ըմբռնել թէ կղզւոյն բոլոր ժողովուրդը չպիտի վնասուի այն չփոթութիւններէն զորս մէկ քանի մարդիկ յարուցած են իրենց անձնական շահուցը համար։ Հետեւաբար կը ծանուցանեմ որ, չծառայելով այդ տեսակ ցնորական գաղափարներու, յետ այսօրիկ ամեն ոք զգուշանայ ուրիշի վնաս հասցնելէ և ըստ առաջնոյն իւր գործերով զբաղի։ Նոյնպէս անոնք, որք գիւղերը թողլով քաղաքներն ապաստանած են, պատրաստ գտնուին՝ կառավարութեան կողմէ որոշուած ատեն իրենց տեղերը վերադառնալու համար։

Այս յայտարարութեան հրատարակութենէն սկսեալ թէ՛ իսլամ և թէ՛ քրիստոնեայ, ո՛վ որ ուրիշը կեղեքէ, այնպիսին զինուորական ատեանին առջեւ դատուելով պիտի պատժուի ըստ օրինի։ Նոյնպէս ամեն անոնք որ զէն ի ձեռին ապատակութիւններ կ'ընեն, եթէ զինաթափ ըլլալով հնազանդութիւն չը յայտնեն, ըստ օրինի պիտի պատժուին։

Կրետէի արտասովոր պաշտօնեայ
և կուսակալի փոխանորդ
20 օգոստ. 1889 ՇԱՔԻՐ

* * *

Կրետէցի՛ք.

Երկու օր առաջ հրատարակեալ յայտարարութեանս մէջ համառօտակի ծանուցած էի թէ այն հրաման, զոր մեր Օգոստափառ Վեհապետն հաճեցաւ պահուս ինձ տուած էր, կը տրամադրէր պաշտպանել իւր պարկեշտ հպատակները խռովարարներու և չարագործներու դէմ։

Այս նպատակին իրագործման իբրեւ յառաջարան պէտք տեսնուեցաւ աւելի եւս ընդլայնել զինուորական ուժն։ Մաս մը զինուոր ղրկեցի ի Քէրաթինի։ Լաւն ու չարն որոշելու անկարող մէկ քանի տմարդիներ հեռուէն զէնք պարպեցին զինուորաց վրայ, որով զինուորն եւս ստիպուեցաւ ի գործ դնել իւր զինուորական պարտականութիւնն։ Աստ համախմբեալ զինուորք ուր որ ալ երթան, կայս. հրամանը գործադրելու նուիրական պարտականութեան պիտի ծառայեն, հետեւաբար ո և է թշնամութիւն չունին իսլամ ու քրիստոնեայ ժողովրդեան ոչ մէկ դասակարգին հետ։ Զինուորք իրենց գնացած տեղերը պիտի պաշտպանեն այնպիսիներն որք պարկեշտութեամբ կ'ապրին։ Վասնզի եղի՛ք։ Զինուորն ուր որ երթայ, պէտք է իբրեւ պաշտպան նկատել զնա Օսմ. զինուորներու երեսէն ոչ ոք կը վնասուի։ Սակայն այս պաշտպանութիւնը չեն կրնար վայելել ձեր մէջէն անոնք, որք զինուորներու դէմ զէնք կը քաշեն կամ պարկեշտ բնակիչները կը կեղեքեն և կամ ուրիշի մը տունն ու ստացուածքն աւարի կուտան ու կ'այրեն։ Ատոնք փոխանակ պաշտպանութիւն վայելելու, ընդհակառակն վրէժխնդրական միջոցներ կը հրաւիրեն իրենց վրայ։

Արդ անկեղծօրէն կը խրատեմ որ վերոնշանակեալ ընթացքներու մէջ չը գտնուիք և կը պատուիրեմ որ յետ այսօրիկ ոչ ոք զէնք կրէ այն տեղերն, որք զինուորաց միջոցաւ ապահովութեան ներքեւ առնուած են։

Կրետէի արտասովոր հրամանատար
և կուսակալի փոխանորդ
4 օգոստ. 1889 ՇԱՔԻՐ

* * *

Թան հետեւեալ հեռագիրն ստացած է Կ. Պոլսէ.

«Հաննեայի ֆրանսական հիւպատոսն, հեռագիր մ'ուղղելով Կ. Պոլսոյ ֆրանսական դեսպանին, ծանուցած է թէ Կրետէի ընդհանուր կացութիւնը բոլորովին հանդարտած լինելով, այդ կղզին ղրկուած ֆրանսական մարտանաւերը կրնան ետ կոչուիլ։»

* * *

Ի Պրիւսէլ հրատարակեալ Նօռ լրագիրն, որ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան բերանն է, խօսելով Կրետէի դէպքերուն վրայ, կ'ըսէ թէ Ռուսիոյ չափ և ոչ մէկ տէրութիւն կը փափաքի որ Կրետէի դէպքերն ընդ փոյթ վերջ գտնեն։ Ռուսիա, կը յարէ նոյն թերթը, փափաքող լինելով խաղաղութեան պահպանման, կ'ըղձայ որ ի Կրետէ եւս խաղաղութիւնը փութով վերահաստատի։

* * *

[illegible] մէջ կը կարդանք.

Սպարապետի Դուռն, ըստ խնդրանաց Շաքիր փաշայի, հրամայած է որոց որ անկ է, հարկ եղած թուով բժիշկներ և դեղագործներ ղրկել ի Կրետէ, հսկելու համար զինուորաց և կղզւոյն հանրային առողջութեան պահպանման։

—Կրետէէ եկած տեղեկութիւնք կը հաստատեն այն լուրը թէ խռովարարաց կեդրոնն եղող Արգորոնա անուն տեղը գտնուողք հնազանդութիւն յայտնած են։ Կայս. զինուորք, առանց ո և է դիմադրութեան հանդիպելու, գրաւած են այդ տեղը։

— —

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ԳԱՐԱՏԱՂԻ ՍԱՀՄԱՆԱԳԻԾԸ

Չէթինէէ առնուած հեռագրոյ համեմատ Մալիսորներու ալպանիական ցեղէն քանի մը սրիկայներ Գարատաղի սահմանագլուխն անցեր են Վասոյեվիչի կողմէն, և երկու հովիւ սպաններ են. իրենցմէ ալ մէկ հոգի մեռեր է։ Գարատաղի իշխանապետութիւնն աւելցուցած է սահմանագլխոյ պահակազօրաց թիւն, արգիլելու համար այս արշաւանաց կրկնութիւնը։

Ուրիշ հեռագրոյ նայելով, հարիւրի չափ գարատաղցի սրիկայներ են որ Օսմանեան սահմանագլուխն անցեր են։ Օսմանեան կառավարութեան դիտողութեանց վրայ, Գարատաղի իշխանութիւնք ձերբակալել տուեր են պարագլուխներն և հրաման տուեր են որ Չէթինէէ տարուելով դատուին։

— —

ՄԻԼԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

Միլան Թագաւորն, որ այժմ Վիեննա կը գտնուի, իւր հիւանդութիւնը դարմանելու համար Քարլսպատի ջերմուկները պիտի երթայ եւ անտի Գալիճիա։ Սերպիոյ Նախորդ Թագաւորը Բարիզի Արուեստահանդէսն այցելէ յետոյ հոկտեմբերի սկիզբները Պոլիս պիտի գայ և ձմեռն աստ պիտի անցունէ։

— —

ԺԱՆՏԱԽՏ

Եէմէնի նահանգին մէջ երեւան եկած ժանտախտը բոլորովին անհետացած ըլլալով, Կարմիր ծովէն եկած նաւերու համար դրուած քառանդինան վերցուած է։

— —

ԱԼՔՈՈԼ

Ելեւմտից նախարարութեան մէջ յանձնախումբ մը կազմուած է ուսումնասիրելու համար ի Թուրքիա ալքոոլի ներածութեան խնդիրն, որ մեծ կարեւորութիւն ունի առեւտրական տեսակէտով։

— —

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ Ի ԶՄԻՒՌՆԻԱ

Ճահճատենդը, որ ժողովրդեան մէջ կը կոչուի [illegible], հետզհետէ կը ճարակի ի Զմիւռնիա։ Յունաց մետրապոլիտն ալ բռնուած է անկից։ Թաղապետութեան խնդրանօք, բազմաթիւ բժիշկներ կ'զբաղին հիւանդութիւնը քննելու և զգուշական միջոցները ցոյց տալու։

Այդ հիւանդութիւնն ի Կ. Պոլիս ալ սկսած է Ակսարայ-Չէշմէի և Թէփէ-Պաշիի թաղերուն մէջ. վարակեալ անձանց թիւը կը հասնի 600ի։ Հիւանդութիւնը մահացու չէ, և, լաւ խնամքներով, կարելի է քանի մը օրէն ապաքինիլ անկից։

— —

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՆ

Լը Թիւրք կ'իմանայ թէ գերմանական թղթատարութիւնն ի մօտոյ նոր դրոշմաթուղթեր պիտի հանէ Արեւելքի համար։

Այսպէս, 10 փարանոց դրոշմաթուղթերը կանաչ պիտի ըլլան, 50 փարանոցները՝ նարնջագոյն, 100 փարանոցները մութ կարմիր։

Նոյնպէս փոփոխութիւններ պիտի ըլլան 20 և 40 փարանոց դրոշմաթուղթերուն, ինչպէս և պահարանաց և թղթատարական քարտերուն վրայ։

— —

ՍԱՄԻ ՊԷՅ ԵՒ ՍԱՄԱՆՃԵԱՆ ՏԵԱՐՔ

Երէկ ծանուցինք թէ Բաչապաղչէ գտնուած քարիզի մթերանոցներու վերաբերմամբ Մոմճեան և Սամանճեան էֆէնտիներու կողմէ նոյն մթերանոցներու արտօնատէր Սուպհի փաշազադէ Սամի պէյի դէմ բացուած դատը, վերաքննիչ ատենի հուգուգի ճիւղին առջեւ տեսնուած է։

Արդ, ըստ մեր նորագոյն տեղեկութեանց, այդ դատ նախապէս տեսնուելով Բերայի նախնական դատարանի հուգուգի ճիւղին առջեւ, Սամի պէյի իրաւունք տրուած է։ Վերաքննիչ ատենի հուգուգի ճիւղն եւս, նախնական ատենին կողմէ տրուած վճիռն օրինաւոր գտնելով, վաւերացուցած է։ ([illegible])

— —

ՊՈԼՍՈՅ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՍՆՏՈՒԿԸ

Պոլսոյ ապահովութեան սնտուկէն անյայտացած և յետոյ գտնուած 560 ոսկւոյ գումարին ծանուցեալ դատը վաղը ժամ 5ին հրապարակաւ պիտի տեսնուի Պոլսոյ պատժական ատենին առջեւ։

— —

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ադրիանուպոլսէն հետեւեալը կը գրեն առ [illegible].

Լոֆճալը Մուսթաֆա անուն աւազակապետ մը, մէկ քանի աւազակներ հաւաքելով իւր շուրջն, երկու երեք տարիէ ի վեր կ'ասպատակէր նահանգիս շրջակայքն։ Այս աւազակները ձերբակալելու համար կուսակալութեան կողմէ ձեռք առնուած միջոցներն ո և է արդիւնք ունեցած չէին։ Մէկ քանի ամիս առաջ Ֆէյզի անուն արնաւուտ մը այդ խումբին կը միանայ, սակայն չը կրնալով խումբի պետին հետ համաձայնիլ, անցեալ օր ուտեստ գնելու պատրուակաւ քաղաք կուգայ և կուսակալին ներկայանալով իմաց կուտայ աւազակաց գտնուած տեղը։ Ն. Վսեմութեան հրամանաւ անմիջապէս հեծեալ ոստիկանք ճամբայ կը հանուին ընկերակցութեամբ Ֆէյզիի որ ժանտարմայի հագուստ կը հագնի։ Ոստիկանք կը հասնին աւազակաց գտնուած տեղը և կը պաշարեն։ Ոստիկանաց հրամանատարը կ'ազդարարէ աւազակաց, որք վեց հոգի էին, անձնատուր ըլլալ. սակայն սոքա զէնքի կը դիմեն և ոստիկանք եւս փոխադարձաբար զէնք պարպելով աւազակաց պետն և ուրիշ մը կ'սպաննեն և երկուքը վիրաւորելով միւս երկուքն ողջ կը ձերբակալեն։ Վիրաւորեալներէ մին ճամբան, իսկ միւսը հիւանդանոցին մէջ կը մեռնի։ Աւազակք մարթինի հրացաններով զինեալ էին։ Ֆէյզի եւս ներման արժանանալով ի վարձատրութիւն իւր ծառայութեան ժանտարմայի տասնապետ կը կարգուի։ Կուսակալը հեռագրաւ հրաման կուտայ Տէմիրթօքայի գայմագամին ձերբակալել այդ աւազակաց երեք ընկերները։

Ի Լոնտոն հրատարակեալ Տէյլի Նիւզ լրագրոյն ի Թուրքիա մուտքը բոլորովին արգիլուեցաւ։

—Նախընթաց օր Ֆէնէրէ ի Գըզըլ Թօփրագ եկող կառքի մը ձիերը խրտչեցան։ Կառքը խրամատի մը մէջ գլորելով կտոր կտոր եղաւ։ Կառապանն ինչպէս նաեւ կառքին մէջ գտնուող թրքուհիք վիրաւորեցան։

—Ի Պոլիս Աքսարայի մէջ խոհարար մը այլեւս չկրնալով դիմանալ կատուներու չահատակութիւններէն, որք իւր խանութի կերակուրները յաճախորդներէն առաջ կուտէին, կորոշէ պատժել և անոնց մէկքանիին ականջները կը կտրէ։ Ոստիկանութիւնն իմանալով, երէկ կը ձերբակալէ խոհարարն և դրամական տուգանքով կը պատժէ զնա։

—Ոստիկանութիւնն երէկ Բերայի մէջ ձերբակալեց Միխալ անուն վաղեմի չարագործ մը, որ կը փնտռուէր։

—Նախընթաց օր ի Դատըգիւղ ձկնորս Րիզա յանկարծամահ եղաւ։

—Ի հաշիւ կայս. կառավարութեան Հունգարիայէ գնուած ձիերէ հարիւր ձի նախընթաց գիշեր մայրաքաղաքս բերուեցան եւրոպական կառախումբով։

—Ի Գօճա Մուսթաֆա Փաշա, զինուորական երկրորդական վարժարանի սպասաւորաց պետն Հաճի Սալիհ աղա, հարիւր տասն չորս տարեկան, մեռաւ նախընթաց օր։ Վախճանեալը, որ Սուլթան Սէլիմի օրով կառավարութեան ծառայութեան մէջ մտած էր, մինչեւ իւր մահը ամեն օր մէկ ու կէս դրամ ափիոն և 150 դրամ ոգելի ըմպելիք կը խմէ եղեր։

—Երէկ առաւօտ Շիրքէթի 2 թիւ շոգենաւը Պէշիքթաշի նաւամատոյցին առջեւ մեքենայի խանգարում մ'ունենալով չը կրցաւ առաջ երթալ։ Շիրքէթի ուրիշ շոգենաւ մը, որ նոյն միջոցին Պէշիքթաշ կուգար 2 թիւին յաճախորդներն առնելով շոգենաւն կամուրջ տարաւ։

—Երէկ գիշեր ի Սամաթիա Բանանի անուն մարդ մը, որ բաւական գինովցած էր ինքզինքը իւր տան ջրհորը նետեց։ Դրացիք օգնութեան փութալով ազատեցին, սակայն Բանանի յայտարարեց թէ անպատճառ վերջ պիտի տայ իւր կենաց, ըսելով որ այս յուսահատութեան պատճառ եղած են իւր քոյրերն։ Ոստիկանութիւնն իմանալով այս դէպքը քննութեան ձեռնարկած է։

—Պրուսայի գաւառական լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ Քիրմասթի գաւառակին մէջ թուրք կին մը իւր պատիւը պահպանելու համար սպաննած է Օսման անուն մարդ մը, որ կնոջ ամուսնոյն բացակայութենէն՝ օգուտ քաղելով տան պատուհանէն վեր ելած և ներս մտնել ուզած էր։ Օսման տեսնելով որ կինը կը մերժէ, սկսեր է կոտրել պատուհանին փեղկերը և այդ պահուն կինն ատրճանակը պարպելով սպաննած է Օսմանն և յետոյ կառավարութեան դիմելով իմաց տուած է դէպքը։

—Տէֆթէրխանէի քարտուղարներէն Ալի էֆէնտի նախընթաց առաւօտ ի Պոլիս իւր տան մէջ յանկարծ կը հիւանդանայ։ Տընեցիք շրջակայքը գտնուած հրեայ բժիշկ մը կը կոչեն որ դեղ մը կուտայ։ Ալի էֆէնտի քիչ յետոյ կը մեռնի։ Ոստիկանութիւնը դիազննութիւն մը կատարել պիտի տայ։

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս 1/13 օգոստ. 89

Տ.

Պատիւ ունինք Ձեզ ծանուցանել թէ, Ա. և Օ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ ընկերական անուան տակ հիմնած ենք ի Կալաթա, Մահմուտիէ փողոց, թիւ 15, թղթավաճառանոց մը ուր մեծ ու փոքր քանակութեամբ ինչպէս և յանձնարարութեամբ ամեն երկրաց և ամեն տեսակ Թղթերու, Տետրակներու, Գրասենեկի պիտոյից, &c, &c վաճառմամբ պիտի զբաղինք։

Քաղցր է մեզ յուսալ, Տ..., թէ պիտի հաճիք Ձեր վստահութեամբ պատուել մեր վաճառատունն որ՝ միեւնոյն գործատեղւոյն մէջ՝ կը յաջորդէ Պ. Հայկ Արշակեանի ողբացեալ մահուամբ լուծեալ Արշակեան և Փանոսեան Թղթավաճառատուն, և թէ պիտի նպաստաւորէք զմեզ Ձեր յանձնարարութեամբք որք մեր լաւագոյն խնամոց առարկայ պիտի ըլլին։

Ընդունեցէք, Տ..., մեր անձնուէր զգացմանց հաւաստիքն։

Ա. ԵՒ Օ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
Նօ. 15, Մահմուտիէ փողոց, 15
Կալաթա, Կ. Պոլիս. 4—4

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ՀԱՎԱՍԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Պետերսպուրկ, 28 օգոստ.

Կայսրն և Կայսրուհին իրենց բոլոր զաւակաց հետ երէկ իրիկուն ժամ 6ին Փօրէնհակ ուղեւորեցան։

— —

ԱՐԵՒԵԼ. ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Բարիզ, 27 օգոստոս

Պուլանժէական մեծ ժողով մը տեղի ունեցաւ այս իրիկուն ի Բարիզ։ Անկարգութիւնք ծագեցան։

Պելկրատ, 27 օգոստոս

Սերպիական երկաթուղեաց խնդիրը տակաւին կարգադրուած չէ, ֆրանսական ընկերութեան լինելիք հատուցման պատճառաւ, որուն համար 1,700,000 ֆրանքի տարբերութիւն մը կայ։ Երկաթուղեաց գնումը բոլորովին կախումն ունի այս տարբերութենէն։

Բարիզ, 27 օգոստ.

Հակառակ Աժանս Հավասի երէկի հեռագրոյն, Չարլին երկրորդ որդին է, և ոչ թէ Չարլին եղբայրն, որ երէկ գիշեր Բարիզ հասաւ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 16 օգոստոս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (Պանքայի)		109 5/8
3 » » » (վճռկնին)		109 1/4
» Բարիզի » (պանքայի)		23 10
» » » (վճռկնին)		23 2 1/2
Օսմանեան Քօնսօլիտէ		
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց.) Սէրի		18 3
Պօրսայի դրուելէն վերջը	»	18 3
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	18 4
Կէս օրին	»	18 6
ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ		
Երէկ երեկոյ		46 5
Այս առաւօտ		46 5
Կէս օր		46 5
ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ		
Փոխառութիւն	Ա. Սէրի	29 30
»	Բ. »	17 10
»	Գ. »	18 4
ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ		
Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	4 16
Քրէտի Ժէնէրալ	Օսմ. »	8 25
Պանք տը Գօնս	» »	7 5
Սօս. Շանժ է վալէօր	» »	4 27
Թրամուէյ	» »	462 1/2
Րումէլի երկաթուղի	Ֆր.	61
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ	»	— —
Բաժնեթուղթ Լավրիօմի		108
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ		
Օսմանեան ոսկի	Ղրշ.	100
20 ֆրանքնոց	»	87 25
Անգլիական ոսկի	»	110 16
Իմբերիալ	»	90 10
[illegible]	»	51 10
Ռուսական թղթադրամ	»	8 74
» արծաթ	»	74
Մէճ. արծաթ (տարբ)	»	108 11
[illegible]	»	104
[illegible]	»	104
[illegible]	»	102
[illegible]	»	8 20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 27 Օգոստոս ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. Քօնսօլիտէ		98
Օսմ. »	Սէրի Դ. բացուեցաւ	16 5/8
» »	» գոցուեցաւ	16 1/2
» »	» Ա.	29 3/4
» »	» Բ.	17 1/8
» »	» Գ.	16 3/8
Օթօման 1871		92
Փոխառութիւն 1877		100 3/4
Պանք Օթօման		11
Ռուսական փոխառ. 1873		101 1/2
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիյէ)		90 1/2
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)		104
Տայրա Սանիէ		84 3/4
Տօմանիալ (փոխառ. Ռօշիլտ)		102 3/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		25 45

Վիէննա, 27 Օգոստոս, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	119 45
Օսմանեան երկաթուղի	83 90
» Ռէժիի բաժնեթուղթք	107

Բարիզ, 27 Օգոստոս ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %		104 15
» » 3 %		85 72 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ	Սէրի Դ. բացուեցաւ	16 70
» »	» գոցուեցաւ	16 65
» »	» Բ.	16 70
» »	» Գ.	16 50
Օսմանեան երկաթուղի		62
» Ռէժիի բաժնեթուղթք		497 50
Պանք Օթօման		525
Քրէտի Լիոնէ		691 25
» Ֆօնսիէ		1283 75
Գօնթուառ տ'էսքօնթ		97 50
Սուէզի ջրանցք		2285
Իտալական Ռանթ		92 80
Սպանիական (արտաքին)		73 5/8
Եգիպտական միացեալ		457 50
Բրիօրիթէ Թիւրք		462 50
Հելլենական 5 %		470
Չէք Լոնտրայի վրայ		25 26

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն հետեւեալ կոնդակն ուղղելով Գայֆայեան Որբանոցի տեղակալ Երանուհի Քրոջ, բարձրացուցած է զայն ի Մայրապետութիւն Գայֆայեան Որբանոցին։

ԽՈՐԷՆ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ՇՆՈՐՀԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ՀՕՐՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՎԵՐԱՏԵՍՈՒՉ ԱՄԵՆԱՅՆ ՎԻՃԱԿԱՑ առ ամենայն մաքրակենցաղ և սրբասուն կուսանս՝ աշակերտուհիս և ներքին պաշտօնեայս Գայֆայեան Որբանոցին որ ի Խասգիւղ հոգեւոր որդեակս մեր լուսածնունդ զաւակունս Հայաստանեայցս Առաքելական և Կաթուղիկէ Ս. Եկեղեցւոյս ողջոյն և օրհնութիւն Աստուածային, որոց վասն ամենեցուն աղաչանս առ Պարգեւատուն մատուցանեմք լինել ձեզ միշտ ընդ ամենախնամ աջովն բարձրելոյ Հօր Ամենակալի, պատսպարեալ ամենայաղթ Խաչիւն Փրկչին մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի և ի շնորհս և ի խնամս ամենասուրբ հոգւոյն Նորոգողի բարեխօսութեամբ ամենօրհնեալ սրբուհւոյ Կուսին և օրհնաբանեալ Տիրամօրն պաշտպանութեամբ, ամէն։

Ոչ սակաւ ի վիշտ և ի թախիծ ցաւոց համակեցաք մեք և համօրէն ազգ ընդ վախճան բազմաշխատ և արդիւնալի կենաց Մօրն ձերոյ սքանչելւոյ՝ առաքինազարդեալ Սրբուհի Մայրապետի Գայֆայեան, որ ո՛չ միայն ազնուախոհ իմն ըղձիւք եղև կուսութեամբ հարսն անմահ Փեսային՝ այլ և ազդեցեալ ի վսեմական և գերամբարձ ոգւոյն ինքնաբուղխ սիրով և անձնազոհութեամբ ընտրեաց իւր բաժին զբաժակ չարչարանաց հոգեւոր մայրութեան որբուհեաց ազգին, եւ իւրովք քրտանց վաստակօք հիմն եդեալ աստուածախնամ հաստատութեանդ և զ'ամս երկարս բազում տառապանօք պահպանեալ ժառանգութիւն Ազգին եթող զ'այն, սակայն, զ'մտաւ ածեալ զ'որ ինչ երկնայինս կրօն Քրիստոսական աւետարանէ զ'անմահութենէն և հաւաստի գալով եթէ առաքինին այն հանգեաւ ի բազմադիմի հոգոցն, և աւանիկ վայելէ զ'անանց և զ'անթարշամ պսակ կուսանաց և որոց սիրեցինն զ'Տէր, մխիթարեցաք և օրհնեցաք զ'անքննին խորհուրդ և զ'կամս ամենաբարերարին Աստուծոյ, և կամիմք ի նոյն և զ'համօրէն սանունդ և զ'պաշտօնեայս Որբանոցիդ տեսանել յ'սփոփանս և ի մխիթարութեան։

Զ'է մեռեալ առաքինին այն, որդեակք, կենդանի է յ'եկեղեցւոջ, յ'ազգի, ի պատմութեան, ի հաստատութեանդ, ի սիրտս որոց վայելէին ի մայրական խնամս բարեյիշատակ հանգուցելոյն, ի ձեզ որոյ ի սրտի ձերում անմոռաց կայ յիշատակ եւ ի սրբասուն Երանուհի կոյսն Յովհաննէսեան, զ'որ իմաստուն Մայր ձեր խոհական իմն հեռատեսութեամբ, իւրովք ձեռօք պատրաստեաց իւր ի յաջորդ արժանաւոր եւ մինչ ի մահճին կայր հիւանդութեան առանձինն թղթով աղաչանաց խնդրեաց կարգել իւր ի տեղակալութիւն յ'որ եւ հաստատեցաք յ'այնժամ։

Քանզի և սանունքդ հարազատք այժմիկ աղերսագրով ձերով որ յ'երրորդումն աւուր ամսոյս վկայելով զ'Երանուհի կուսէն Յովհաննէսեան բերել յ'անձին՝ զ'ձիրքս, զ'շնորհս, և զ'ամենայն հանգամանս մայրական առաքինութեանց համանման Մօր ձերոյ հանգուցելոյ, նախապատրաստեալ է ի պաշտօնս յ'այս նուիրական եւ միանգամայն կտակեալ հիմնադրէն աստուածախնամ հաստատութեանդ լինել ի յաջորդ, խնդրէիք նմա յանձն առնել զ'պաշտօն Մայրութեան, վասն որոյ եւ մեք ըստ վկայութեան ձեր և յարգելի խոստովանահօր ձերում շնորհազարդ Տէր Գէորգ Ա. Քահանայի Արծրունեաց և ըստ կտակադրին վաւերելոյ յ'Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովոյ հաւանեցաք ընդ խնդիր ձեր, և ահա այսու Պատրիարքական կոնդակաւս հաստատեմք զ'նոյն ինքն Երանուհի կոյսն Յովհաննէսեան ի ՄԱՅՐ Որբանոցիդ Գալֆայեան։

Պատուէր տամք հայրական սիրով և յորդորեմք զ'ձեզ, ո'րով սիրով սիրէիք զ'բարեյիշատակ Մայր ձեր Սրբուհի Մայրապետն Գալֆայեան, նովին սիրով սիրել և զ'նորընտիր Մայր ձեր Երանուհի Մայրապետ Յովհաննէսեան, և պատկառ կալ կարգադրութեանց և տնօրինութեանց նորա, ամենեքին լիցին հնազանդ և հպատակ օրինաց և կանոնաց Որբանոցին, իւրաքանչիւր ոք ի ձէնջ՝ սրբակրօն վարուք և անստգիւտ բարուք կենցաղավարեալ օրինակ բարի այլոց հանդիսանալ ջանասցէ, ի պատիւ զ'միմեամբք ելանիջիք, լիջիք ցածունք, զգաստք, պարկեշտք, Աստուածապաշտութեանն կարգաց հետեւողք, նկատել զ'Երանուհի Մայրապետն ո'չ որպէս տեսուչ ձեզ և կառավար, այլ որպէս մայր եւ ապաստան ի նորա մայրական գորովանս առնել զ'անձինս, մխիթար լինել եւ դիւրացուցանել զ'դժուարին պաշտօն իւր գուրգուրալով ի վերայ նորա իբրեւ Մօր հարազատի։

Պատուէր տամք և Երանուհի Մայրապետիդ և քեզ որ ընտրեցար ի պաշտօն ՄԱՅՐՈՒԹԵԱՆ որբուհեաց Ազգին, գիտասջի'ր և ծանիջի'ր զի ոչ փոքր ինչ պաշտօն հաւատացաւ քեզ յ'Աստուծոյ և յ'իշխանութենէս մերմէ, ունիս համարս տալ Աստուծոյ եւ եկեղեցւոյ նորա սրբոյ վասն հոգւոց որբուհեացն, ի կուսութեան արժանի եղեր լինել Մայր դստերաց բազմաց, խոնհեաց ընդ մեծութիւն շնորհացն պարտիս օրինակ բարի հանդիսանալ յ'Աստուածպաշտութեան և յ'առաքինութեան եւ զ'անձն դնել ի վերայ որբուհեաց, որպէս Մայր պատսպարել ընդ թեւօք խնամոցդ, անքուն ակամբ հսկել ի վերայ մէն միոյ որբուհւոյ, ոչ որպէս աւանդեցաւն քեզ շատանալ այնու, այլ ջանալ վաստակել ի յառաջդիմութիւն սրբանոցիդ պսակել զ'աշխատութիւնս առաքինի հանգուցելոյն եւ զ'յոյս որբուհեացն՝ որք վկայեցին զ'քէն ազդեալ անձնուիրութեամբ, հաւատարմութեամբ և հաստատամտութեամբ բարեյիշատակ հիմնադրին հաստատութեանդ, ո'չ միայն զ'նիւթականին եւ եթ սնդեան ունել զ'հոգածութիւն, այլ մանաւանդ հոգեւորին և բարոյականին սպաս հարկանել եւ առ այդ առաւելապէս վաստակել։ Եւ Աստուածն Ամենակալ տացէ քեզ զ'շնորհս Որբանոցիդ զ'հաստատութիւն և որբուհեաց զ'զգօնութիւն, որում փառք և սուրբ, Ամէն։

Տուեալ ի Պատրիարքարանի Հայոց
Կ. Պոլսոյ յամին 1889 և յ'Օգոստոսի 9
Թիւ Կոնդակի 50
Պ. Կ. ԽՈՐԷՆ

Յ. Թ. ՀԻՆԴԼԵԱՆ

ՆՈՐ ԴԱՍԱԳԻՐՔ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ Ի ՀԱՅ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՉՈՐՍ ԴԱՍԱԳԻՐՔ ՄԻԱՑԵԱԼ

Դասագիրք Թարգմանութեան
Դասագիրք ընթերցանութեան
Դասագիրք Քերականութեան
Դասագիրք Ուղղագրութեան

Յ. Թ. Հինդլեանի սոյն Նոր գործը պատրաստուած է մասնաւորապէս Թարգմանութեան Նոր-ակալ մանկանց համար, որք նոյն գործոյն մէջ պիտի ուսանին միանգամայն Ֆրանսերէն քերականութեան առաջին մասի կանոններն։ Յարգոյ ուսուցչաց ուշադրութեան կը յանձնարարենք սոյն նոր գործն որ իւր դիւրուսոյց և գործնական մեթոտով՝ կուգայ պատրաստել մանուկները Ֆրանսերէն Թարգմանութեան։ Գինն է 5 ղրուշ։ Դպրոցաց և գաւառներու համար մասնաւոր զեղչ։ Կը ծախուի բոլոր Հայ գրավաճառաց քով, ուր կը գտնուի նաև երկասիրողին Հէճ. Նոր. Եղան. Ֆրան. [illegible] երկհատոր ընտիր գործն, ընդունեալ ի Միացեալ Ընկերութեանց Հայոց։ 749 1—3

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՁԻԱՐՁԱԿԱՐԱՆՆ

Ի ՁԵՌՆ ԲՐՕՖ. ԿՐՕՎՆԸՐԻ

Եւրոպիոյ մէջ նշանաւոր եղած է Կ. Պոլիս իր յիշատակներովն և հնութիւններովն։ Անցելոյն հաշակն կը գրաւէ իրեն ամեն հնախոյզ և եւրոպացի ճանապարհորդք, որք՝ մղեալ հետազօտութեան և քննութեան ոգւով՝ կը պրպտեն հին Բիւզանդիոնն և նորա անցեալն։ Մէն մի արուարձան, մէն մի գետին ունի իւր պատմութիւնն։ Յիշատակներ ցրուած են աստ անդ, այլ շատեր՝ ժամանակին տեւողութեան ներքեւ՝ անհետացած և քիչեր միայն թողուցած են հետքեր իրենց նախկին գոյութեան։ Պատմագիտին և հնաբանին համար այդ նշանները մեծ կարեւորութիւն ունին, զի կ'առաջնորդեն զանոնք կենդանացընելու անցեալն և նոր ի նոր տեղեկութիւններ ի լոյս բերելու։ Պոլսոյ երեւելի հնութեանց մէջ կը գրաւէ անտարակոյս գլխաւորագոյն տեղին Աթմէյտանն կամ Ձիարձակարանն։ Կը մնան մինչեւ ցարդ մի քանի կոթողներ, յայտարարք նորա անցեալ փառաց։ Ամեն անցորդ հետաքրքրութեամբ կը տիրէ ընդարձակ կրկէսն և նորա պարունակութիւնն։ Կ'ուզէ իմանալ և գիտնալ դորա պատմութիւնն. այլ առանց յագեցնել կարենալու իր փափաքը կը շարունակէ ուղին։ Արդարեւ Պոլսոյ մէջ և Պոլսէն դուրս քանի՛նե՛ր կան որ գիտեն մանրամասնօրէն այն հետաքրքրաշարժ անցքերն որք տեղի ունեցած են այդ ընդարձակ ասպարէզին մէջ. կարող պատմաբան մը կրնար յանդգնիլ միայն գրելու Ձիարձակարանի անցելոյն և ներկային պատմութիւնն և այդ պատմաբանը գտնուեցաւ յանձին Բրօֆ. Կրօֆըրի։ Բրօֆ. Կրօֆըրի երկասիրութիւնն արդիւնք է բազում աշխատութեանց և երկար ուսումնասիրութեանց. չէ խնայած ոչ մի ջանք, իր գործն ըստ կարելւոյն կատարեալ և ամփոփ ընծայելու համար։

Գիրքը կը բաժնուի երկու մասերու. առաջնոյն մէջ՝ հեղինակն Ձիարձակարանի պատմութիւնը կ'ընէ. «Իմ նպատակս է, կ'ըսէ, վերստեղծել, վերաշինել, զայն իր ընդարձակ տարածութեամբ, ներկայացնել զայն որմերովը, դռներովն և մարմարեայ նստարանաց շարքովը, պճնազարդել զայն թանկագին արձաններով և արհեստական աշխատութեամբ բազմացնել զայն կրկէն և ի մէջ բերել այն տեսարաններէն մի քանին որոց եղած է կեդրոն յաջորդ դարուց մէջ։» Երկրորդ մասին մէջ կը ճառէ արդի երեք կոթողներուն վրայ։

Ձիարձակարանը կառուցեալ է ի ձեռն երկու կայսերաց. Սեպտիմիոս Սեւերոս և Մեծն Կոստանդիանոս։ Բիւզանդիոնի պաշարումն ի Սեւերոսէ նշանաւոր անդ մը կը գրաւէ նորա պատմութեան մէջ։ Ամբողջ երեք տարիներ Բիւզանդիոն դիմադրեց հռովմայեցւոց զօրութեան. երբ 197ին քաղաքն անձնատուր եղաւ՝ Սեւերոս՝ ի ի վրէժ նորա դիմադրութեան՝ գրեթէ հիմնայատակ կործանեց զայն։ Զը թողուց կանգուն ոչ մի շէնք։ Սրէ անցուց բոլոր բնակիչներն և իբր յետին անարգանք փոխեց անունն և կոչեց զայն Անտոնինա։ Ստրկարգեց զայն Հերակլիայի կամ Էրէյլիի. քաղաք զոր Բիւզանդացիք արհամարհամարհանօք կը նկատէին։ Շատ զարմանալի է զի մինչեւ ցարդ այդ առժամեայ հպատակութիւնն կը յիշատակուի, երբ Յունաց Պատրիարքը, յետ ընտրութեան, կ'ընդունի իր օծումն ի ձեռն Հերակլիոյ Մետրապոլտին։

Վեց տարի վերջ՝ երբ Սեւերոսի ոխն իջաւ, այցելեց Բիւզանդիոն, սկըսաւ ի քաւութիւն իր գործած բարբարոսութեանց և ի նախատեսութիւն Բիւզանդիոնի փայլուն ապագային, վերականգնել քաղաքին շինութիւնները, նորոգել որմերն և ժողովրդեան համար զբօսատեղիներ կառուցանել։ Խորհեցաւ մեծ ձիարձակարանի մը յատակագիծն՝ և յետ բազում դժուարութեան կարող եղաւ յարմար գետին մը գտնել. զի կը փնտռէր երկու մերձակայ բլրոց մէջ խոնարհող ձոր մը որոյ երկու կողմանց վրայ պիտի կառուցանէր աստիճանաւոր նստարաններ և ձորն հարթեցնելով պիտի տար կրկէսին ընդարձակ մի երեւոյթ։ Ամեն անցորդ գիտէ թէ Տիվան Եօլի փողոցին աջ կողմն կայ զառ ի վայր մը։ Բիչ մը դէպ ի հիւսիս այդ փողոցին աջակողմէն՝ կար ընդարձակ մի գետին որ կ'երկարէր մինչեւ արդի երբրուն սիւնն։ Սեւերոս ուզեց 500 ոտք աւելի հարաւ տանիլ այդ հարթ մակերեւոյթն, կամարներու և սիւներու վրայ հաստատել մի այլ նոր մակերեւոյթ որ օդին մէջ՝ հնոյն վրայ՝ 60 ոտք բարձրութիւն ունենայ, եւ հոս այս արուեստական հիմանց վրայ՝ կառուցանել ձիարձակարանի կիսաբոլորաձեւ մասն, զոր Յոյնք կը կոչեն Սփենտոնէ։ Դորա հետքերն մինչեւ այսօր կը մնան։ Աթմէյտանի հարաւային կողմն, դէպի Արհեստից դըպրոցը կան մի քանի տուներ որք այդ հիմանց վրայ շինուած են։ Իսկ Աթմէյտանին ծայրն դէպ աջակողմն՝ կայ մի փողոց՝ որուն ձախին վրայ կ'երեւի մի փոքր երկաթեայ դուռ որմին մէջ շինուած. այդ դուռն բաց է միշտ զբօսաշրջիկին առջեւ։ Երբ մարդ ներս մտնէ և Սեւերոսի կամարակապ անցքերուն մէջ վեր ի վայր շրջի, շարունակէ ուղին մինչեւ Քիւչիւք Այա Սոֆիան և անտի երբ նայի վեր այդ աղիւսեայ հսկայ զանգուածին վրայ՝ պիտի ունենայ միայն սքանչացում Հռովմայական հին որմնադրութեան արհեստին վրայ։

Սեւերոսի մինչեւ այն ատեն շինածը նախաքանն էր Ձիարձակարանի։ Հազիւ թէ սկսած էր որմոց շինութիւնը՝ կոչուեցաւ նա յԱրեւմուտս ուր Եօրքի մէջ մեռաւ 211ին։ Հարիւր տարիներ անցան՝ մինչեւ որ Մեծն Կոստանդիանոս եկաւ և սկսուած գործն ի գլուխ հանեց։ Նորա ասպարէզին փառաւորագոյն օրն էր 330ի Մայիսի 11ն։ Այդ թուականը նոր մայրաքաղաքին մկրտութեան օրն էր։ Ձիարձակարանին մէջ տեղի կ'ունենար հանդէսն։ Կայսրութիւնն ինչ որ կը պարունակէր հրաշալի և զօրաւոր՝ կազմած էին անդ թափոր. կայսրն կը բարձրանար իր գահուն վրայ ուստի կը դիտէր իր հազարաւոր հպատակներն։ Պատրիկք և ատենակալք կը գրաւէին նստարանաց երկրորդ շարքն որ կը կոչուէր «բոտիոմ», յետոյ կուգային քաղաքացիք ամեն աստիճաններէ, բազումք իւրեանց կանամբք հանդերձ. իսկ Մաչուան կոչուած դռնէն անդին, կիսաբոլոր շրջանակին մէջ ժողովրդեան ստորին դասը կը խռնուէր. Պատրիարքին շրթունքներն արտասանեցին «Նոր Հռովմայ» նոր անունն, ջնջելու համար Հինն Բիւզանդիոնի հեթանոսական տիտղոսն եւ անցեալն։ Միեւնոյն ժամանակ զինուորք կը կանգնէին, կանթեղներ ի ձեռին կրկէսին կեդրոնին մօտ, արձան մը։ Այս կը ներկայացնէր նախ Ապողոնի աստուածային գեղեցկութիւնն, բայց արդ անունն և կերպարանն փոխելով՝ կայսեր պատկերն կը նկարուէր։ Ժողովուրդն ակնածանօք կ'երկրպագէր և տանելով հրապարակն կը բարձրացնէր զայն պորփիւրեայ սեան վրայ որ ընտանի է ամենուն [illegible] կամ Չէմպէրլի Թաշ անուամբ։ Կոստանդիանոս, տիեզերքին միակ պետութեան կայսրն լեցուց այդ հրապարակն աշխարհի հրաշալիքներովն։ Յունաստանն, Սիւրիան, Եգիպտոսն, Ափրիկէն, Սպանիան, Հարաւային Գաղիան, Իտալիան ինչ որ ունէին դասական, հաղուագիւտ կամ թանկագին՝ փոխադրեցան ծովերուն և երկիրներուն վրայէ՝ զարդարելու աշխարհի նոր թագուհին։ Չկար քաղաք մը մինչեւ այն ատեն որ պարփակէր իր մէջ այնքան արհեստական հրաշակերտներ որքան Կ. Պոլիս։ Ձիարձակարանին մէջ կային բազում ըսքանչելի գործեր յորս յիշատակութեան արժանի է (1). Հերքիւլէսի պղնձեայ արձանն (2)։ Արոյրէ արծիւն որ՝ տարածեալ թեւօք՝ բռնած էր ոտից մէջ օձ մը։ (3) Հսկայական կոյսն որ ունէր իր ձեռաց մէջ երիվարին վրայ բազմած ձիաւոր մը։ (4) Թունաւոր Ցուլն, մահու տանջանաց մէջ։ (5) Գայլն և բորենին՝ Անտիոքէ բերած։ (6) Կոյսն աստուածուհին Անահիտ։ (7) Արոյրէ էշն և իշապանն։ (8) Քալէտոնեան վարազն։ (9) Բարիսի և Մենելաւոսի Հեղինէն։ (10) Ութ Սփինքսներն որք կը ծաւալէին աշխարհի առեղծուածներն։ (11) Հարստութեան աստուածն, յղացումն արաբական արեւստագիտութեան։ (12) կատաղի փիղն։ (13) Առիւծին հետ կռուող վիրաւոր գետաձին։

Սակայն սոցա մէջէն՝ յետագայ պատմութեան մէջ յիշատակութիւն թողուցած են չորեքին ոսկեղէն երիվարք՝ զորս 1204ին՝ Խաչակիրք ուղարկեցին իբր կողոպուտ ի Վենետիկ։ Նաբոլէոն՝ իր աշխարհակալութեանց ժամանակ՝ փոխադրեց զանոնք ի Բարիզ՝ Քարուզէլի Յաղթութեան կամարը զարդարելու։ 1815է ի վեր այդ երիվարք՝ որպէս պահապանք՝ կը մնան Ս. Մարկոսի Մայր Եկեղեցւոյ դրան առջեւ։

Գալով Ձիարձակարանի մեծութեան՝ հեղինակն կը գիտէ թէ ոչ մի հին և նոր պատմագիր համաձայն են իւրեանց հաշուոց մէջ. ուստի նա՝ պարզ մի երկրաչափական օրէնքով գտած է ամբողջ Ձիարձակարանի տարածութիւնն. ըստ իւր հաշուոց երկայնութիւնն է գրեթէ 1400 ոտք և լայնութիւնն 400 ոտք. Հրապարակն իւր ամբողջութեան մէջ մինչեւ Թրամվայի փողոցն է 535,866 քառակուսի ոտք կամ 12.3 արտավար։ Արդի Աթմէյտանի մակերեւոյթն է 197,840 ոտք. այնպէս զի արդի ձիարձակարանն հնոյն չորս տասնեւմեկերորդն է։

Կ. Պոլիս, աշխարհի մայրաքաղաքըն՝ թէպէտ նուազ բազմամարդ Հըռովմէ՝ ունէր ձիարձակարան իբր կեդրոնավայր՝ և զբօսատեղի։ Հիւսիսային կողմը կը բարձրանար մի շէնք՝ յորում դրած էր, ի պահեստի, խաղու վերաբերեալ ամեն ինչ. անոր մէջն էին կամարակապ սրահներ՝ զորս կը կոչէին Լատինք՝ բանտք եւ Յոյնք՝ [illegible]։ Անդ էին ծառայներու համար՝ սենեակներ. զինուց համար՝ շտեմարանք. ձիոց համար՝ ախոռք և մրցողաց արդուզարդն։ Սիւներ՝ վանդակաձեւ դռներով՝ կը բաժնէին շէնքը կըրկէսէն։

Քաթիզմա կոչեալ կամ Աւենական պալատն կը գտնուէր գետնայարկին վրայ որ ունէր 20 ոտք բարձրութիւն, ասոր վրայ ալ կար մի յարկ՝ քան և չորս մարմարեայ սեանց վրայ կեցած՝ ճակատն ունենալով կայսեր գահն։ Դրանիկք և կայսերական պահակազօրը կը շրջապատէին զայն։ Դեսպանաց, հրամանատարաց և մեծ պաշտօնատարաց օթեակներն էին երկրորդ յարկին վրայ։ Այս օթեկաց միեւնոյն ուղղութեամբ՝ կայսեր գահուն ճիշդ դէմ՝ կը տարածուէին սեանց վրայ լաստակերաններ զորս յոյնք ՖԷ գրին նմանութեամբ կը կոչէին Բի։ Այս՝ վերապահեալ էր դրօշակրաց և կայսերական մերձաւորից խմբին, նշանաւոր՝ իր հաւատարմութեամբ եւ քաջութեամբ։ Թէպէտեւ այդ պալատն օթեկաց շարք մ'էր, սակայն կը պարունակէր նա ի մէջ այլոց՝ ճաշասենեակ, ննջասենեակ, կայսեր հանդերձեղինաց համար սրահ։ Վասիլ այդ ննջասենեակին մէջ վիրաւորեց ի մահ Միքայէլ Գ. կայսրն և նետեց զայն գլխիվայր Ձիարձակարանին մէջ աղբանոցի մը վրայ։ Պարուրաձեւ սանդուխ մը (1) կը միացնէր պալատն կայսերական Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյն։ Քանի քանի սպանութիւնք տեղի ունեցած են այդ մթին ստուերամած գաղտնի սանդուխին վրայ։

Ոչ իսկ գահն ապահով ապաստանարան մ'էր։ Փոխան կայսրն կը թափէր անտի լիաձեռն ոսկի գնելու ժողովրդեան շնորհներ, այլ սա՝ կը ժողովէր ստակն և կ'ուզէր նմա անարգալից թշնամանքներ։ Մինչեւ իսկ Մեծն Յուստինիանոս չէր կրնար լռեցնել ինքզինքն իր անպատկառ հպատակաց որք՝ 40000 կոկորդներ համաբերան՝ կը գոչէին, «կը ստես, լաէ՛, ատանակդ (2)»։ Կայսրուհին նախ կը բազմէր կայսեր մօտ, սակայն յետոյ՝ ըստ Արեւելեան դրութեան՝ նորա յատկացեալ վայրն էր վանդակապատով մի շքեղ սենեակ՝ որ Ձիարձակարանի դէպ արեւմտեան կողմն կ'իյնար և որ կը կենար Թեթրափիօն կոչեալ չորս պորփիւրեայ սիւներու վրայ։ Ձիարձակարանի միւս կողմերը կը գրաւէին հանդիսականաց համար նստարանաց շարքեր. ամենապատուաւորն էր առաջին կարգն՝ ուր կը նստէին պաշտօնակալք և պատրիկք. իսկ ժողովրդեան մնացեալ մասը կը խռնուէր յետնագոյն նստարանաց վրայ։ Ո՞ւր կայ արդ ամբողջ աշխարհի մէջ մի այդպիսի ընդարձակ վայր որ պարունակէ հարիւր հազար հոգւոյ բազմութիւն մը։ Քառասուն ոտք բարձրութենէ՝ հանդիսատեսք ունէին իրենց աչաց առջեւ կայսրութեան ամեն շքեղութիւնն և պատիւն։ Այլ ցաւալի էր զի իգական սեռն չունէր հոն մաս։ Ծանօթ է թէ՝ դա ի'նչ ազդեցութիւն ունէր ասպետաց մրցահանդէսներու մէջ։

(Մնացեալը յաջ.) Մ. Կ. ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԱՍՏԻ ԱՆՏԻ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՔ.

Ժամանակը դրամ է յԱնգլիա, ոչ թէ միայն գործի մարդոց այլ և տիկնանց իսկ համար, որք այցելութեանց տաղտուկներէն ազատելու համար հետեւեալ միջոցն ի գործ կը դնեն այժմ ի Լոնտոն։

Այցելութեան եկած տիկնոջ կառքը կանգ կ'առնու որոշեալ տանը առջեւ։ Սպասաւորը վար կ'իջնէ։ Դրանը մէկ կողմը տախտակ մը կայ ուր նշանակուած է թէ տանտիրուհին ներսն (in) է թէ դուրս ելած է (out)։ Եթէ տախտակին վրայ out նշանակուած է, սպասաւորը դուռը կը զարնէ, ներս կը մտնէ և անդաստակին վրայ կը գտնէ տեսակ մը անշարժ ժամացոյց, որ սակայն ժամերը նշանակելու համար սլաք մը ունի։ Տանտիրուհին դուրս ելնելէ առաջ, սլաքը տարած է այն ժամուն վրայ յորում պիտի կրնայ տուն դառնալ։ Այդ համր լեզուէն պէտք եղածն հասկնալով, սպասաւորը կը դառնայ իր տիրուհւոյն քով, և յայնժամ այս վերջինն, եթէ կ'ուզէ բան մը գրել իր բարեկամուհւոյն զոր գտած չէ ի տան, պէտք չունի՝ որպէս ի Բարիզ՝ կառքէն վար իջնելու՝ երթալու քանի մը տող գծելու համար դռնապանին մէկ խղոտ թղթին վրայ։ Գրելու համար պէտք եղած բաներն յատկապէս կան իր կառքին խորը։

ԿԱՆԱՆՑ ՓԱՓԱՔՆԵՐԸ.

Օկիւստ Տ... անուն երիտասարդ դպիրին մը, որ կը բնակի ի Ռիւ տէ Ռոզ, Բարիզ, նշանուած էր մանկամարդ դերձակուհւոյ մը հետ։

Հարսանեաց օրուան զանազան արարողութիւնները կարգադրուած ատեն, հարսնացուն ըսաւ իր խօսեցելոյն։

—Ֆրաք հագած պիտի ամուսնանաք։

—Ֆրա՛ք հագած։ Նախարարի՛ մը պէս։ Ի՛նչ զարմանալի գաղափար։ Ռըտէնկոտը կը բաւէ։

—Ոչ՛, անպատճառ Ֆրաք կ'ուզեմ։

Այս ստիպման առջեւ, Տ... գլուխ ծռեց։

Բայց հարուստ չըլլալով, չգնաց իր Ֆրաքը կարել տալ պուլվարներու մեծ դերձակի մը խանութը։

Լա Շաբէլ պողոտայն հնածախի մը գնաց և տասն և հինգ Ֆրանքի համեստ գումարով գնեց իր հարսնացուին խընդրած զգեստը։

Իրօք, հագուստը լաւ վիճակի մէջ չէր, ո'չ ալ վերջին նորաձեւութենէն։ Քանի մը կարկտաններ անհրաժեշտ էին։ Պէտք էր հոս մաքրել, հոն կարկտել և այլն։

Մանկամարդ աղջիկը յանձն առաւ այս կարկտանները։ Տ... հագաւ զգեստը, և, կաւիճով, աղջիկը նշանակեց լինելիք նորոգութիւնները։

Տ... աչքէ անցուց աստառները, գրպանները։ Այս ամէնը գէշ վիճակի մէջ էին։

—Իմ ռըտէնկոտս աւելի լաւ պիտի ըլլար, ըսաւ, և տասնհինգ Ֆրանքն ալ գրպանս պիտի մնար։

Յանկարծ աղաղակ մը արձակեց։

Հագուստին մէկ քղանցքին մէջ, ձեռքը գրպանին աստառէն անցած ատեն, հանդիպած էր ծմրթկած թուղթի մը... հարիւր Ֆրանքնոց պանքատմի՛ մը։

—Է՛հ, ըսաւ, ա՛լ հիմակ չեմ զղջար գնած ըլլալուս համար։

Դրացիներն իմացան այս պատմութիւնը, որ, բերնէ բերան, մինչեւ հագուստը վաճառող հնածախին ականջն հասաւ։

Հնածախը գնաց Տ... էն պահանջել հարիւր Ֆրանքը, ըսելով թէ ի՛նք պահած էր այդ գումարը հագուստին մէջ։

Բայց Տ... ազդուաբար մերժեց ետ տալ դրամը։

Հնածախը, կատղած, իր յաճախորդին վրայ նետուեցաւ և կոկորդէն բռնեց զայն, պոռալով.

—Ե'տ տուր հարիւր Ֆրանքս...

Բայց Տ... յաջողեցաւ ինքզինքն ազատելու։ Հուժկու երիտասարդ մըն է ինքը։ Հնածախը մղեց մինչեւ իր սենեակին ծայրն որ առաջին յարկը կը գտնուի, և պատուհանէն վար գահավիժեց զայն։

Անկմանը մէջ, հնածախին աջ սրունքը կոտրեցաւ։

Ոստիկանապետը քննութիւն բացած է և ձերբակալել տուած է Օկիւստը։

Հարսնիքն անշուշտ ետ պիտի մնայ։ Յանցանքը հարսնցուինն է. առանց Ֆրանքին, այս դժբաղդութեանց ոչ մին պիտի հանդիպէր խեղճ Օկիւստին գըլխուն։

---

(1) Քօխլիա'ս, խխունջ. (2) (Փա'ընիխսէ, սի'օ'բա, զա'տարէ')։

ԻՍՄԱՆԸ ԱԹՖԱԼ

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

(Թրքախօս գաւառաց համար)

ՄԱՍՆ Բ.

Յօրինեց ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆ

Սոյն դասագիրքը պատրաստուած է բոլորովին նոր և դիւրուսոյց դրութեամբ մը, որ կուգայ յեղափոխել Թրքախօս գաւառաց վարժարանաց մէջ հայերէն լեզուի ուսուցման եղանակն, և վանել ցարդ գործածուած դասագրքերն ու հին դրութիւնն որք փոխանակ օգնելու Թրքաբարբառ հայ մանկան առաջին քայլերուն, և հեշտին ու սիրելի ընծայելու մայրենի լեզուն, անոր առջեւ յուսահատեցուցիչ ու խրտչեցուցիչ դժուարութիւններ կը հանեն։ Վարժութիւն Մանկանց այդ դժուարութիւնները կը հարթէ և աստիճանաբար կ'աւանդէ արդի հայ լեզուն, աշակերտին տալով գործնական վարժութիւն հայերէն խօսելու։

Գինն է 5 ղրուշ. Շատ գնողաց գոհացուցիչ զեղչ։ Կեդրոնատեղին է Զարեհ էֆ. Թորոսեանի գրատունն, Պոլիս, Մաքասատան կարգ, 46. և Աֆիոն Գարահիսար, Ընկերական վարժարանը։ Ա. մասն սպառելու վրայ է։ 591 2—7

ՄՈՒԴԱՎՎԷԼ

744 ՍԱՐՖԻ ՕՍՄԱՆԻ 1—3

Յօրինեց

ՄԻՀՐԱՆ ԷՖԷՆՏԻ ՆԱԹԻՆԵԱՆ

Սոյն գործ իւր տեսակին մէջ աննման և խիստ դիւրուսոյց քերականութիւն մ'է, խմբագրուած օսմանցւոց սկզբանց համաձայն որով և ընդունուած Թուրք վարժարանաց մէջ ալ. ի մէջ այլոց սա առաւելութիւնն ունի որ երբ հայ աշակերտք սոյն գրքէն ուսնին անվրէպ կը յաջողին անցնիլ Պետական համալսարանաց մուտի քննութիւնն. կը պարունակէ Թուրքերէնի Պարսկերէնի և Արաբերէնի բոլոր կանոններն. ի վերջոյ ունի բառգրքոյկ մը և խիստ շահեկան ծանօթութիւնք.

Գինն է 6 ղրշ. վարժարանաց 4 ½ ղրշ.
Սորա բանալին գինն է 5 ղրշ.

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ ՖԷՊԻՒՍ

Տ...

Պատիւ ունինք ծանուցանել ձեզ թէ ԱՊՏՈՒԼԼԱՀ ԵՂԲԱՐՑ քով տասն և հինգ տարուան աշխատութենէ և փորձառութենէ յետոյ, Բերայի Մեծ փողոցին մէջ ի Թիւ 301 Տըմիլվիլի Վաճառատան վերեւ հաստատած ենք Լուսանկարչատուն մը Ֆէպիւս անուամբ։ Այս լուսանկարչատուն արդի գիտութեան բոլոր կատարելագործութիւնները պիտի ունենայ։ Աշխատութիւնք փութով յառաջ կը տանուին եւ բացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Սեպտեմբեր 1 ին։

Լուսանկարչական արուեստին մէջ մեր երկար փորձառութիւնը, հասարակութեան մեզ շնորհելիք վստահութեան արժանի երեւելու մեր հաստատ կամքին միացած, քաջալերական ապագայ մը յոյս կու տայ մեզ։

Ուստի չենք տարակուսիր, Տ..., թէ մեր կարողութիւնը փորձելէ յետոյ, պիտի հաճիք մեզ շնորհել ձեր յաճախորդութիւնը։

Ընդունեցէք եւայլն։

ՊՕՂՈՍ ԹԱՐԽՈՒԼԵԱՆ
3—75 ԳՐԻԳՈՐ ՏԷՐ-ԱՐՍԷՆԵԱՆ
654 ԱԼԵՔՍ ԳԱՎՃԵԱՆ

ՏԷՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՑ

ՕՐԹԱՔԷՕՅ

Է. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Վարժարանս պիտի վերաբացուի 16 օգոստ. չորեքշաբթի, դասախօսութիւնք կ'սկսին 21 օգոստ. երկուշաբթի։

Ըստ հիմնական ծրագրի Երկրորդական Վարժարանի, կ'աւանդուին Կրօնք, Հայ. Թուրք. (Պարս. Արաբ.) Ֆրանս. Անգղ. Թուաբանութիւն, Գրահաշիւ, Տոմարակալութիւն, Երկրաչափութիւն, Պատմ. Աշխարհ. Գծագիտ. Բնագիտութիւն, Առողջաբանութիւն, եւն. մի ընտիր ուսուցչական մարմնոյ օժանդակութեամբ։

Մասնաւոր խնամք կը տարուի երկսեռ աշակերտաց Ֆրանսերէն խօսակցութեան և աղջկանց ձեռագործի, որոց համար յատկացուած է բարձրագոյն վարժարանէ վկայեալ Ֆրանսացի դաստիարակուհի մը։

Տնօրինութիւնս պատրաստած է նաեւ մի կրթարան գերման մանկավարժական դրութեամբ կրթելու և պատրաստելու 5-7 տարեկան մանուկները. կը յուսամք որ Պատ. ծնողք ճանաչելով մեր այս ձեռնարկին կարեւորութիւնը, պիտի փութան փրկել իւրեանց զաւակները Տան վարժապետներու ձախող դրութենէն։

Դաշնակի համար բացի վարժարանին աշակերտներէն կ'ընդունուին նաեւ մասնաւոր աշակերտուհիներ գոհացուցիչ պայմաններով։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել ի վարժարան առ Տնօրէնն ամէն օր առաւօտէն մինչեւ երեկոյ։

Հիմնադիր Տնօրէն
10 օգոստ. 1881 Ս. ՔՀ. Տ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՅՈՎԱԿԻՄ ԳԱԼԷՄՔԵԱՐԵԱՆ

Վաճառատուն կարասեաց

Պոլիս Ֆինճանճըլար Եոգուշը Ամերիքան խանի տակ 23 թիւ վաճառատան մէջ կը վաճառուին ամեն տեսակ կարասիներ, ինչպէս են գեղատեսիլ և դիմացկուն մահճակալներ, նստարաններ, աթոռներ, կարի մեքենայներ, զանազան տեսակ քարիւղի լամպարներ, խոհանոցի և սեղանի սպասներ, ժամացոյցներ, ճերմակեղէններ, ամեն տեսակ արդուզարդի նիւթեր եւն։ Յաճախորդք մեծապէս գոհ պիտի ըլլան թէ գներու չափաւորութենէն և թէ ապրանաց տեսակէն։ 746 1—12

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ անցեալ յունվար 19/31էն սկսեալ գրաւոր հրաժարական տուած եմ ապահովագրական «Լընտըն Էնշուրընս Գորբորէյշըն» և «Ասիքուրացիոնի Ճէնէրալի» ընկերութեանց գործերէն, որոց ներկայացուցիչն է աստ Պ. Թ. Մալթաս, և բնաւ ետ առած չեմ հրաժարականս, ըստ որում կ'զբաղիմ այժմ հրդեհի ապահովագրութեան «Լոնտոն էնտ Լանքաշայր» ընկերութեան գործերով (գրասենեակք ի Հալաճեան խան, Թիւ 25), իբր փորձագէտ և շահակից կցորդ այդ ընկերութեան։ ԹԷՈՏՈՐ ՍԴԷՖԱՆՈՒ

Կ. Պոլիս, 5 օգոստոս 89
643 5—12

AU GRAND RABAIS

ՏԻՐԱՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿԵՐՊԱՍԵՂԻՆԱՑ

360, ԲԵՐԱ, ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ, 360
Սէնթ-Անթուան Եկեղեցւոյն դէմ

Սոյն վաճառատան մէջ գտնուած ապրանքներն, որոց տեսակի զանազանութիւնն և ընտրութիւնն ինչպէս նաեւ գնոց աժանութիւնը հաստատուած են արդէն իւր բազմաթիւ յաճախորդներէն, այս անգամ եղանակին վերջանալուն պատճառաւ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳՆԵՐՈՎ ի վաճառ հանուած են։ Այս մեծապէս զեղչեալ գներով վաճառումն սկսած է և պիտի տեւէ մինչեւ օգոստոս ամսոյ վերջը։
649 6—12

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Մանաստըրտա պուլունան հայվանաթը միրիյէ խարճեսի իչուն մահալլինճէ միւպայեասը մէվգըյի միւնագասատա պուլունան չաիրին պուրատա իթտալըա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

12 Աղօսթօս 1889 713
Նօ. 55 2—3

ԺԱՆ ԲՍԱԼԹԻ | JEAN PSALTY

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1867ին

ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

Վաճառատուն ի Բերա Գալըրիստան փողոց Թաղապետ. պաշտօնատան դիմաց

Գործարան ի Գուլէգաբու Թիւ 657
Մասնաճիւղք Աղաճամի Թիւ 127 և Գուլէգաբու Թիւ 659
Գիները խիստ աժան են

Ամեն տեսակ կարասիներ ննջարանի, սեղանատան, գրասենեկի և սրահներու ինչպէս նաև դրամատանց և վաճառականաց գրասենեակներու համար։ Կարասեաց հաստատուն կերպիւ պատրաստութեան համար չոր փայտեր կը գործածուին։ Ընկուզենիէ, վարդի փայտէ, [illegible] և այլ տեսակ փայտերէ կիտուածներ կը շինուին։ Վաճառատան մէջ նոյնպէս կը գտնուին ամեն տեսակ գորգեր, վարագոյրներ, մահճակալներ, մեծ հայելիներ և կահաւորման յատուկ կերպասներ ու կարասիներ։

Յանձնարարելի կարասիք կարճ միջոցի մէջ շինուելով կը յանձնուին։ 300

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգղ. Ոսկի 1,000,000 “ՖԻՆԻՔՍ” Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրք Անգղիոյ ամենահարուստ և համբաւաւոր դրամատէրներ են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 16,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։ 31

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և մեծ զիջողութեամբ ստորագրելոյ, որք ունին լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոյ կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԻԱՆ և ԸՆԿ. միակ գործակալք ի Պոլիս և ի Շրջակայս
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական Թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ Ֆռանք 8.000.000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1888 » 4.87.262
Տարեկան հասոյթ » » » » 0.069.700

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՐԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ Ֆռանք 6.250.000 Պահեստի դրամ Ֆռանք 270.300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև Թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և դրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 00.000.000 Ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Եօւկիատիս խան. 3

ԾԱՆՕԹ.—Տեարք Ներսէսեան Հայր և Որդի, Ընկերութեանցս Պոլսոյ դրամատեարք, լիակատար ՎԱՐԿ ու ՀՐԱՀԱՆԳ ընդունած են վճարելու անմիջապէս այն ամեն վնաս, որոյ հաշիւը հաստատուած է և վաւերացեալ Ընդհ. Գործակալութենէ։

ԿԵԱՆՔ, ԱՃՈՒՄՆ և ԳԵՂ ՄԱԶԵՐՈՒ՝

ՄԷԼՐՕԶ

ՄԱԶԵՐՈՒ ՄԻԱԿ ՀԱՏԻԿ ՆՈՐՈԳԻՉ

Ինչպէս իրենց առջի թարմ գոյնին կը դարձունէ ճերմկած կամ գունաթափ մազերը. Կը դադրեցունէ անոնց թափելը. Կը մաքրէ գլուխը, կը վերջացունէ թեփը, ու մազերուն նոր կեանք, աճումն, փայլ ու գեղեցկութիւն կուտայ։
Կը վաճառուի երկու չափով մեծ շիշերու մէջ։

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եորք։

Կը վաճառուի Փ. և Ն. Քանչիւք եղբարց Բրիտանական դեղարանը, 433 Մեծ փողոց Բերա, Ետման Քարուանա, Ղալաթիա, Եիւսէք Քալտըրըմ 95 և 97. Քիւչիւքեան եղբարց քով 77 Էմին Էօնիւ—, 51 Եէնի ճամի և 168 Մեծ փողոց Բերայի, և Իգիտօնի քով Բերա Մեծ փողոց Թիւ 428. 61

Dr LALOR'S
PHOSPHODYNE
OR
VITAL ELIXIR.
TRADE
MARK

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ՈՅԺ ԿԱՐՈՂ.

ՖՈՍՖՕՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՕՐԻ—Վերջին քսան եւ հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է որ մինչեւ ցարդ գտնուած է, կատարելապէս բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւններն, անդամալուծութիւն, ընդարմութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, եւ առնական ոյժերու կորուստէն յառաջ եկած ամեն գործարանական խանգարում։

Կը բուժէ դժուարամարսութիւնը, ջղային եւ սրտի հիւանդութիւնները, լեարդի եւ երիկամանց հիւանդութիւններն, արեան շրջանի բոլոր խանգարումները. ընդհանուր հիւծութիւնն եւ սպառումը. կը կասեցունէ կենսական ոյժերու ո եւ է կորուստ որ յառաջ եկած է ո եւ է պատճառէ։

Ջղային տկարութեան եւ սաստ հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդեցութիւնն անմիջական և հրաշալի է. Մելամաղձութեան զգացումներն եւ տխրութիւնք կ'անհետանան ճշմարտապէս հրաշալի արագութեամբ մը.

ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՕՐԻ ՖՈՍՖՕՏԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կ'ստեղծէ, արեան մէջ մտցընելով կենսական ելեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կեդրոնական ճշմարիտ գոյացութիւնն է։ Առնական կորովը կը կենդանացունէ մարդկային ամբողջ դրութեան մէջ, մարմինն եւ մտքին տալով հուժկու եւ տեւող առողջութիւն մը, ինչպէս որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ եւ գոհունակութեամբ։ Անհրաժեշտ է, կը զտէ եւ կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր առուգութիւն մ'կուտայ ուղեղին, ջղային դրութեան եւ միտքին։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածուած առաջին օրէն իսկ, ջղային դրութեան եւ մտաւորական կարողութեանց նշմարելի յառաջացմամբ եւ կորովութեան եւ բարօրութեան զգացմամբ մը՝ որ վարժութիւնն հիւանդը շատուց ի վեր կորուսած էր։ Մարսողութիւնը վերանորոգուած է։ Ախորժակը հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Աղեաց պաշտօնը կանոնաւորապէս կը կատարուի։ Քունը կը լինի հանդարտ եւ կազդուրիչ։ Դէմքը կ'սկսի լենալ, շրթունքը կը գունաւորին, աչերը շողուն կը լինին, մորթը պայծառ եւ առողջ գոյն մը կ'առնու, մազերը ոյժ կ'ստանան։

Զգուշացէք սուտ նմանութիւններէն։ Տոքթոր Լալորի ճշմարիտ Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է այն միայն շիշերուն մէջ որոց բրիտանական կառավարութեան դրոշմը կը կրեն սա բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England փորագրուած։ Այս դեղին ունեցած յաջողութիւնն յառաջ բերած է բազմաթիւ վտանգաւոր եւ վնասակար կեղծիք։

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով,

79 Մ. ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա, պահականոցին քով, կայարան Թրամուէյի ց, 95 եւ 97

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՈՒԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԼԵՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային Թղթատարատան վրայի յարկը

Սոյն վաճառատան մէջ խիստ աժան գներով կը վաճառուին ամեն տեսակ ճերմակեղէնք, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս շրջազգեստներ, քօսէններ, օժիտ համար ճերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՛ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիեննայի և Պերլինի յատուկ գործարանաց մէջ։ Նոյնպէս Անգլիայէն, Իտալիայէն և եւրոպական ուրիշ երկիրներէ եւս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եթէ փոխարէնը փոխանակագրով և կամ Թղթատարական դրոշմով ղրկուի։

Զը հանուած ապրանքները ետ կ'առնուին և սակայն ետ կը տրուի վճարելով փոխադրութեան ծախքը։ 86

1241 MALADIES NERVEUSES

CAPSULES du Docteur Clin

Lauréat de la Faculté de Médecine de Paris. — Prix Montyon.

Les Capsules du Docteur CLIN au Bromure de Camphre s'emploient dans les Maladies nerveuses et du Cerveau et contre les Affections suivantes :

Asthme, Insomnie, Battements du Cœur, Hystérie, Epilepsie, Hallucinations, Etourdissements, Migraines, Affections des voies urinaires et pour calmer les excitations de toute nature.

Une instruction détaillée accompagne chaque Flacon.

Exiger les **Véritables Capsules** *au* **Bromure de Camphre** *de* **CLIN & Cie**, de PARIS, *que l'on peut se procurer chez les Droguistes et Pharmaciens.*

ՑՕԴԱՑԱՒԸ ԵՒ ՄԻԶԱՆՑՔԻ ՔԱՐԸ

ՉԵՆ ԿՐՆԱՐ ԲՈՒԺԻԼ ԱՌԱՆՑ ԼԻԹԻՆԻ

Տ. լը Բէրդրիէլի հատուոր Սէլ տը Լիթինները, փոքրաքանակ առնուելով, քիչ ժամանակի մէջ կ'անհետացնեն միզանցքին մէջ գտնուող աւազը և քարը։ Այս երեւոյթով կը բացատրուի իրենց ազդեցութիւնն ընդդէմ վերեւ նշանակեալ հիւանդութեանց։ 445

ԼԸ ԲԷՌՏՐԻԷԼ և ԸՆԿ. LE PERDRIEL & Cº. Ի ԲԱՐԻԶ և Դեղարանաց մէջ։

ԽԱՐԻՍԽ

ԿԵՆԱՑ, ԵԿԱՄՏԻՑ ԵՒ ՕԺՏԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՎԻԷՆՆԱ

Գործողութիւնք 1889 Յունվար ամսուն

Այս ամսուան մէջ ստացուած եւ ստորագրուած 906 նոր մուրհակներ (բոլիս) որք կը կազմեն ապահովագրեալ դրամագլուխ, Ֆր. 5,559,255
Բաժիններու գանձումն » 1,543,300
Վճարումն մահուանց սաթիւ » 296,100
1888 դեկտ. 31ին երաշխաւորեալ հասոյթ Ֆր. 86,699,959·12
Ամբողջութիւն ապահովագրեալ գումարաց Ֆր. 408,448,921·35
Վճարեալ գումարք » 141,324,497 —

Տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր Գործակատարն Պ. ԼԻՈՆԷԼ ՊՈՆՏԻ։

Թիւնէլի հրապարակ, տուն Մայէրի, երկրորդ յարկ. 48

Ընկերութեան սեղանաւորն է Պ. Ս. ԱՍԼԷՐ

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱՑ —(Սկսեալ 1 Յունիս 1889)

ԳԻԾ. Կ. ՊՈԼԻՍ—ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ—ՊԷԼԼՈՎԱ

Կառախումբ Կ. Պոլսէն մեկնող	Արեւ. ճեպ. Թ. 2 Բշ. Եշ.	Կոլս. ճամբ. Թ. 4 Ամ. օր	Կոլս. խառն Թ. 52 Ամ. օր
	Երեկոյ ժ. վ.	Երեկոյ ժ. վ.	Առաւ. ժ. վ.
Կ. Պոլիս ……… մեկնում	7 20	8 15	7 50
Գում—գաբու ………			8 8
Եէտի—գուլէ ………			8 22
Մագրիգիւղ ………			8 39
Այասթէֆանոս ………			8 52
Քիւչիւք—Չեքմէճէ ………			9 4
Սպարթա—գուլէ ………			9 43
Հատըմքէօյ ………		9 46	10 15
Չաթալճա ………			10 55
Գապաքճէ ………	9 30	10 46	11 33
Սինէքլի ………			12 51
Չերքէզքէօյ ժամանում		12 02	1 33
մեկնում		12 04	1 53
Չորլու ………	11 50	12 47	2 47
Մուրադլը—Քէօբէքլի			3 37
Սէիտլէր—Չիֆթլիք …			4 7
Լիւլէ—Պուրկազ ………		2 19	4 47
	[illegible]		
Պապա—Էսքի ………	1 55	2 51	5 31
Բաւլօ—քէօյ ………			6 11
Ուզուն—Քէօբրիւ ………		3 57	6 58
Գուլէլի—Պուրկազ ………		4 15	7 32
Ուրլի ………			7 57
Ադրիանուպօլիս ….. ժմ.	4 14	5 09	8 44
			Երեկոյ
			Կոլս. խառն Թ. 122 Ամ. օր Բաց ի Կիւր. ե
			Առաւ.
Ադրիանուպօլիս …. մկ.	4 19	5 19	7 25
Գատըքէօյ ………			8 5
Մուսթաֆա բաշա ժմ.	5 15	6 15	8 43
մկ.	5 20	6 30	9 3
Հարմանլը ժմ.	6 4	7 12	10 3
մկ.	6 9	7 27	10 23
Թըրնովա-Սէյմէնլի ժամ.		7 51	10 55
			Կոլս. խառն Թ. 124 [illegible]
			Առաւ.
Թըրնովա—Սէյմէնլի մկ.		8 01	11 15
Գայաճըք—Հասքէօյ …		8 38	12 10
Եէնի—Մահալլէ ………		9 27	1 24
Պապազլը ………	8 32	9 53	2 9
Գաթընիցա—Ըմանիմաք		10 20	2 46
Ֆիլիպէ ժամ.	9 21	10 42	3 11
մեկ.	9 31	11 2	3 31
Թաթար Բազարճըք …		11 58	4 54
Սարամպէյ ………		12 24	5 25
Պելօվա ժամ.	11 10	12 43	
	Առաւ.	Երեկոյ	Երեկոյ
	[illegible]		
Սոֆիա ժամ.	3 18	4 29	
Նիշ	9 20		
	[illegible]		
Պելկրատ	2 45		
Պուտապէշթ	10 05	1 25	
Վիէննա	3 15	7 15	
	[illegible]		
Սկիւպ		12 40	
Սէլանիկ		9 35	

Կառախումբ Կ. Պոլիս եկող	Արեւ. ճեպ. Թ. 1	Կոլս. ճամբ. Թ. 3 Ամ. օր	Կոլս. խառն Թ. 123 [illegible]
	ժ. վ. Բշ. Եշ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Սէլանիկ . . մեկնում		6 00	
Սկիւպ		2 55	
Վիէննա	8 23	8 00	
	[illegible]		
Պուտապէշթ	2 35	2 40	
Պելկրատ	9 30		
Նիշ	3 30		
Սոֆիա	9 00	12 16	
	[illegible]		
	Առաւ.	Երեկոյ	Առաւ.
Պելօվա մեկ.	12 40	3 57	
Սարամպէյ		4 15	6 15
Թաթար Բազարճըք ………		4 42	6 58
Ֆիլիպէ ժամ.	2 12	5 35	8 05
մեկ.	2 17	6 00	8 29
Գաթընիցա—Ըմանիմաք		6 21	9 00
Պապազլը ………	3 08	6 47	9 52
Եէնի Մահալլէ ………		7 12	10 36
Գայաճըք—Հասքէօյ …		8 1	12 00
Թըրնովա-Սէյմէնլի ժամ.	4 55	8 38	12 44
			Երեկոյ
			Կոլս. խառն Թ. 121 Ամ. օր Բաց ի Կիւր. ե
			Երեկոյ
Թըրնովա—Սէյմէնլի մեկ.	5 00	8 42	1 05
Հարմանլը ժամ.	5 24	9 06	1 38
մեկ.	5 29	9 21	1 53
Մուսթաֆա-փաշա ժմ.	6 10	10 02	2 52
մեկ.	6 15	10 17	3 16
Գատըքէօյ ………			3 53
Ադրիանուպօլիս … ժամ.	7 09	11 13	4 30
			Երեկոյ
			Կոլս. խառն Թ. 51 Ամ. օր
			Առաւ.
Ադրիանուպօլիս … մեկ.	7 14	11 23	6 25
Ուրլի ………			7 13
Գուլէլի—Պուր. (Պիւֆէ)		12 19	7 25
Ուզուն—Քէօբրիւ ………		12 58	8 55
Բաւլօ—քէօյ ………			9 35
Պապա—Էսքի ………	9 36	1 50	10 24
Լիւլէ—Պուրկազ ………		2 18	11 00
Սէիտլէր—Չիֆթլիք ………			11 36
Մուրադլը—Քէօբրիւլի			12 12
Չորլու ………		3 48	1 09
Չերքէզքէօյ ժամ.	12 12	4 25	1 53
մեկ.	12 17	4 30	2 13
Սինէքլի ………			3 03
Գապաքճէ ………			3 35
Չաթալճա ………	1 57	6 11	4 27
Հատըմքէօյ ………		6 47	5 18
Սպարթա—գուլէ ………			5 42
Քիւչիւք—Չեքմէճէ ………			6 13
Այասթէֆանոս ………			6 27
Մագրի—գիւղ ………			6 42
Եէտի—գուլէ ………			7 00
Գում—Գաբու ………			7 11
Կ. Պոլիս (Պիւֆէ) ժմ.	4	8 15	7 20
	Երեկոյ	Առաւ.	Երեկոյ

ԹԸՐՆՕՎԱ—ՍԷՄԷՆԼԻ—ԵԱՄՊՕԼՈՒ

Կառախումբ Թ. 322 Բշ. Դշ. Ուր.	ժ. վ.	Կառախումբ Թ. 321 Գշ. Եշ. Շբ.	ժ. վ.
Հաղորդակցութիւն գլխաւոր գծին կառախմբոց հետ			Առաւ.
		Եամպօլու ……… մեկ.	6 06
		Սլիվնօ—Քերմանլը ………	7 13
		Եէնի—Զաղրա ………	8 09
Սարամպէյէն ժմ.	12 44	Բաթնէ—Մահալլէսի …	9 12
Ադրիանուպոլսէն ժմ.	10 55	Գարաբունար ………	10 12
		Թըրնովա—Սէյմէնլի ժամ.	10 46
	Երեկոյ		Առաւ.
Թըրնովա—Սէյմէնլի մեկ.	1 15	Հաղորդակցութիւն գլխաւոր գծին կառախմբոց հետ	
Գարաբունար ………	2 00		
Բաթնէ—Մահալլէսի …	3 05		
Եէնի—Զաղրա ………	4 15		
Սլիվնօ—Քերմանլը ………	5 10	Ադրպոլսոյ համար մեկ.	1 05
Եամպօլու ……… ժամ.	6 00	Սարամպէյի համար մկ.	11 15
	Երեկոյ		

ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ—ՏԷՏԷ ԱՂԱՃ

Կառախումբ Թ. 222 Գշ. Եշ. Շբ.	ժ. վ.	Կառախումբ Թ. 221 Բշ. Դշ. Ուր.	ժ. վ.
	Երեկոյ		Առաւ.
Տէտէ—Աղաճ ……… մեկ.	1 15		
Ֆէրրէ ………	2 28	Ա. Պոլիս ……… մեկ.	5 30
Պիթիքլի ………	3 28	Ուրլի ……… »	6 25
Սուֆլի ………	4 31	Գուլէլի—Պուրկազ մեկ.	7 20
Տիմիթօքա ………	5 38	Տիմէթօքա ………	7 55
Գուլէլի—Պուրկազ ………	6 19	Սուֆլի ………	9 07
Ուրլի ……… »	6 46	Պիթիքլի ………	10 00
Ա. Պոլիս ……… ժմ.	7 40	Ֆէրրէ ………	11 01
	Երեկոյ	Տէտէ—Աղաճ ……… ժամ.	12 00
			կէսօր

Ստորագծեալ վայրկեանները գիշերուան ժամեր կը նշանակեն սկսելով երեկոյեան 6էն մինչեւ առաւօտեան ժ. 5 59 (Ը. Ե)

196

ՄԱԴԴՈՆԻ

ԿԻՍՀԻՒՊԼԸՐ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԲՆԱԿԱՆ ՋՈՒՐ

Կալաքարային թթուուտ աղբիւր ամենամաքուր

ՍԵՂԱՆԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՒ ԶՈՎԱՐԱՐ ԸՄՊԵԼԻ

Հազերու, խռչափողի բորբոքմանց, ստամոքսի և աղեաց համար յանձնարարեալ։

Հայնրիխ Մադդոնի, Գարլսպատ և Վիեննա 47

ՊԼԱՆՔԱՐԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ
BLANCARD
ԵՐԿԱԹԻ ԱՆԵՂԾ ԻՕՏԻՒՌՈՎ

PARIS 1855 — Ընդունուած Բարիզի բժշկական Ակադեմիայէն, Ֆրանսական դեղատնական ֆօռմիւլէքէն, եւ արտօնեալ Բեդերսպուրկի Բժշկական Խորհրդէն։ — NEW-YORK 1853

Այս Դեղահատներն, որք իրար խառնած են Իօտին և Երկաթին յատկութիւնները, մանաւանդ կը յարմարին այն բազմազան խօթութեանց որ յառաջ կուգան խոյլային սերմէն (ուռեցք, պալար ևն.), հիւանդութիւնք որոց դէմ անկարող են պարզ երկաթախառն ջուրերը, Դեղնութենէն, Սերմնաթափութենէն, Դաշտանի հիւանդութենէ, Թոքախտէ, Գաղղիական ախտէ ևն. Վերջապէս ամենազդու դարման մ'են ստամոքսը գրգռելու և աւշային ու տկար խառնուածները բարեփոխելու համար։

Ծան. Անմաքուր կամ խառն երկաթի իօտիւռը գրգռիչ ապարդիւն դեղ մ'է։ Իբր ապացոյց Պլանքարի Դեղահատներուն զտութեան և վաւերականութեան պէտք է փնտռել մեր արծաթեայ կնիքն, այս ստորագրութիւնն և Union des Fabricantsի դրոշմը։ Blancard

Դեղագործ ի Բարիզ, Rue Bonaparte 40
Զգուշանալ կեղծերէն

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

[illegible]

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է [illegible] որ օգոստ. 21ին Մարսիլիայէն և օգոստ. 28ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Անատոլի որ պիտի մեկնի սեպտ. 2ին

[illegible]

Նաւուղիէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՄՈԹԷ ՐԸՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միլլէթ
371 Մումհանէ փողոց, Թիւ 14

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվըրբուլ և Միջերկրականի միջեւ բեռնատար շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբուս	4200	Սֆինքս	3000
Ֆէրոս	4000	Օսայրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէբթիս	3000
Սեսոստրիս	3250	Բէրա	3000
Թիպս	3250	Լօդիւս	800
Մակտալա	3250	Օլինտա	800
Մարիոթիս	3250	Սեսիլ	700

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
276 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ